

250 INSTITUT. CONCIONAT. PARS II.

tes, omnia corporis damnati membra ignis ille inquisitor scrutabitur, ut per que quis peccaverit, per hæc & puniatur; ut pro mensura delicti sit & plagatum modus; ut quantum peccavit & in deliciis fuit, tantum ei detur tormenti & luctus.

III. Cruciantur autem sine pœnarum remissione, nullus erit eis tormentorum finis. Vide *Theolog. Dogmat. & Moral. Lib. 3. Tract. de Peccatis, Cap. 3.* Deus mutari non potest, verbum ejus immobile est, odium semper habebit impium & impietatem ejus. Voluntas ejus non mutabitur ab infligendo supplicio, sicut nec reproborum voluntas convertetur umquam à peccato. *Voca nomen ejus, Absque misericordia, quia non addam ultra misereri domus Israël, sed oblivione obliviscar eorum.* Non habebunt requiem die ac nocte: *Quærent mortem, & non invenient eam: & desiderabunt mori, & fugiet mors ab eis.*

Cùm Israëlitarum viderunt Core, Datan & Abiron in pœnam schismatis & seditionis à terra absorptos, fugerunt horrore & timore correpti ac pene exanimati, *At verò omnis Israël qui stabat per gyrum: fugit ad clamorem peregrinatum, dicens, Ne forte & nos terra deglutiat.* Et nos timeamus, fugiamus ad Dei misericordiam. Timeamus, non ignem præcipuè & combustionem æternam, sed separationem sempiternam à Deo, privationem perpetuam visionis & amoris Dei. Lubricos & inhonestos amatores attendite; si quis amore semine lascivus & nequam vestit se aliter quàm illi placet. Illa dixerit, Nolo habere talem byrrhum; non habet: Si per hyemen illi dicat, In lacerna te amo, *Eligit tremere, quàm displicere.* Numquid illa cui displicet, damnata est? Numquid in carcere missura? Numquid tortores adhibitura? Hoc solum ibi timetur, *Non te videbo:* hoc solum ibi contremiscitur, *Faciem meam non videbis...* Si hoc impudica dicit, & terret: Deus dicit, & non terret? *Sane plurimum, sed si amamus.* Si autem non

Apoc. 11.

Osee 1.

Apoc. 9. 6.

Num. 16. 14.

S. August. 22
Serm. 161. 23
aliù 16. de
Verbis A. 22
Poff. C. 10. 23

DOM. III. QUADRAG. 251

amamus, non inde terremur; sed terremur ut servi, *de igne, de gehenna, de atrocissimis tartareis minis, de exaggeratissimis diaboli angelis, ejusque supplicis?* Vel inde terreamur. Si illud minus amamus, vel illa timeamus,

DOMINICA III. QUADRAGESIMÆ.

Erat Jesus ejiciens demonium, & illud erat mutum: & cum ejecisset demonium, locutus est mutus, & admirate sunt turba.
LUC. IX. 14.

Lingua multorum bonorum & malorum fons & origo. *Mors & vita in manu lingua.* Id in hodierno Evangelio videmus. 1. Dæmon ligat linguam infelicis hominis, illumque mutum efficit, ne se peccatorem confiteatur, ac Deum laudet. 2. Dæmon solvit linguas quorundam ex Judæis ad blasphemandum & maledicendum Christo. *Quidam autem ex iis dixerunt: In Beelzebub principe demoniorum ejecit demonia.* 3. Spiritus Sanctus movet linguam piæ mulieris ad laudem Christi Jesu. *Factum est autem, cum hæc diceret: extollens vocem quadam mulier de turba dixit illi: Beatus venter qui te portavit, & ubera qua suxisti.* Sic triplex est hominum linguâ bene vel malè utentium genus. Quidam tacent cum loquendum est, illi scilicet qui peccata sua non confitentur. Quidam aliter loquuntur quàm loquendum est, ut blasphemæ & maledici. Pauci loquuntur ut loquendum est, qui scilicet linguâ suâ utuntur ad laudem Dei & ædificationem proximi, nec in verbis offendunt, *Si quis in verbo non offendit, Jacobi 1. 22. hic perfectus est vir.* 1. Judæorum blasphemias execretur, & Christianorum blasphemantium longè gravius criamen; quia illi Christum mortalem vitam agen-

cc
cc
cc
cc

Prov. 11. 21.

Jacobi 1. 22.

tem, illi immortalem, gloriosum, & ad dexteram patris sedentem blasphemant. 2. Compatiamur infelicis hominis statui, quem diabolus possidet ac mutum facit, ac multò magis doleamus vicem peccatoris, cuius linguam ligat & impedit ne peccata sua confiteatur. 3. Piam mulierem Christum palam honorantem & laudantem imitemur.

I. Blasphemix gravitas & enormitas. (*Lib. 4. Cap. 4. Art. 3. Regulis 31. 32. & 33.*) In foro conscientix nemo blasphemix reus absque gravissima penitentia absolvendus est. (*Regulà 34.*) Quilibet Christianus alterum blasphemantem audiens, ipsum pro virili corrivere & oburgare tenetur, & Judici Ecclesiastico vel seculari denunciare. (*Regulà 34.*) Si Deum amamus, nos ter his in occasionibus zelus prodere se debet. *Contra publicos hostes & Majestatis reos omnis homo miles,* (ait Tertullianus.) Quis verè amicus patitur alterum amico suo obtricare & maledicere coram se, nec amici partes suscipit ac tuetur, obtricatoris verò insolentiam comprimit: ... Lethalis peccati rei sunt Judices, qui blasphemos secundum leges non plectunt. (*Regulà 35.*) Dei animadvertio in blasphemos. (*Art. 1. ejusdem capituli, n. 7.*)

II. Dolendus status eorum, quos dæmon spiritaliter possidens, linguam eorum ligat & impedit ne peccata sua confiteantur: quia privat eos bono ad salutem necessario: Bono excellenti: Bono facili. De necessitate confessionis. (*Lib. 2. Tract. de Sacrament. Penitentix, Cap. 5. Art. 3.*) Mortuo Naas Rege Ammonitarum, Rex David misit ad Hanon filium ejus Legatos, qui consolarentur eum super patris obitu. Cùm autem venissent Davidis Oratores in regionem Ammonitarum, dixerunt principes Ammonitix Regi Domino suo: *Putas quòd propter honorem patris tui miserit David ad te consolatores, & non ideo ut investigaret civitatem, & everteret eam?* Sacerdotes legatione pro

2. Reg. 19.

Christo funguntur ad peccatores, non solum ut eorum animas consolentur, qui peccata sua apud eos confitentur & deponunt: Sed ut verè penitentibus vitam reddant Christi auctoritate. Hæretici & impii sacram illum legationem contemnunt & irident, & confessionem ad exploranda familiarum arcana à Romanis Pontificibus, non à Christo institutam blasphemant. Sed à Christo delebuntur, ut Ammonitix à Davide; nisi convertantur ab errore, & Sacramentalis confessionis necessitatem agnoscant. Adversus eos pugnant Pastores & Concionatores argumentis ex verbo Dei & traditione firmissimis; interimque Deo certaminis exitum commandant, qui solus eos vincere potest. *Obside civitatem, & cape eam: ne cum à me vastata fueris urbs, nomini meo adscribatur victoria:* (aiebat Joab belli Dux ad Davidem loquens per Nuncios.)

2. Reg. 11. 11.

Non solum necessaria est confessio Sacramentalis, sed excellens & utilis. 1. Ad iram Dei placandam. 2. Ad satisfaciendum illius justitiæ pro peccatis nostris. 3. Ad mores in melius emendandos. (*Lib. 2. Tract. de Penitentia, Cap. 5. Art. 2.*)

Confessio facilis, quamvis multis conditionibus instructa esse debeat. 1. Confessio debet esse integra. Omnia peccata mortalia Sacerdoti aperire necesse est: circumstantias etiam peccati speciem mutantis: circumstantias denique malitiam peccati plurimum augentes. ... Nec verò pudore, nec timore deterreri debet peccator ab integritate Confessionis. ... Quatuor Confessionis impedimenta quomodo removenda? (*Ibid. Art. 6. §. 1.*) Confessio simplex & nuda esse debet. (*Ibid. §. 2.*) Confessio debet esse humilis. Peccata minimè excusanda. (*§. 3.*) Confessio debet esse lacrymabilis, id est, cum contritione conjuncta. ... Quæ rationes elicere debeant lacrymas peccatori? (*Ibid. §. 6.*) Confessio debet esse ad obedientiam parata; id est, penitens paratus esse debet ad parendum senten-

tia: Sacerdotis in facto Tribunali prolatae, & ad exquendum opera sibi injuncta, tum in remedium peccati, tum ad satisfaciendum justitiae divinae. (*Ibid.* §. 7.) Confessio debet esse frequens & accelerata... Ecclesia semper suspectam habuit eorum poenitentiam, qui ad mortem ulque illam procastinant... Confessionis dilatio periculosa ob multiplicem rationem. (§. 8.) Accuratum & diligens examen conscientiae praemittendum confessioni... Accuratum, & diligens censendum est, in quo ea diligentia adhibetur, quae in gravioris momenti negotiis adhiberi solet. (*Art. 7. Regula 6.*) Scrutanda sunt gravia peccata, quod necessitatis est; & levia atque venialia, quod maximae utilitatis. Capienda non solum bestiae immanes, sed & vulpes parvulae, quae demoliuntur vineas. Fodiendus patris; acutis inquisitionibus cor aperiendum, non externa solum, sed & interna folius cordis & voluntatis peccata, cogitationes, intentiones, desideria rimari oportet. *Exercitabar, & scopebam spiritum meum... Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animae meae.* Omnia peccata commissionis, & omissionis: spiritualia, & carnalia: in Deum, in te ipsum, in proximum: cordis, oris, operis: ex ignorantia, ex cupiditate, sive infirmitate, & ex malitia: omnia peccata in decem legis divinae mandata commissa: omnia peccata superbiae, avaritiae, luxuriae, invidiae, gulae, irae, accedunt: peccata in Spiritum Sanctum: peccata occultissima: peccata aliena, quae participatione facta sunt tua, quia ob cooperationem, consilium, consensum, patrocinium, conniventiam, laudem, jure tibi à Deo imputantur: ut singula in Confessione aperiens Sacerdoti, dicere possis supplex Domino: *Delicta quis intelligit? Ab oculis meis munda me, & ab alienis parce servo tuo.*

Cantic. 2.

Psal. 76. 7.

Psal. 11. 11.

Psal. 11. 11.

III. Imitanda pia mulier Christum honorans & laudans, illicque benedicens his verbis: *Beatum venter qui*

reportavit, & ubera qua suxisti. Dei nomen multipliciter laudatur. (*Lib. 4. Cap. 4. Art. 1.*)

IN EADEM DOMINICA.

Et sunt novissima hominis illius pejora prioribus. LUC. XI. 26.

Sicut morbi corporis alii sunt aliis graviores ac periculosiores, difficiliusque curantur; ita peccata alia sunt aliis graviora, non paria, ut post Stoicos asseruit Jovinianus haereticus. (*Lib. 3. de Peccatis, Cap. 2.*)

Graviora sunt peccata quae à Christianis post Baptismum committuntur, quam quae à Paganis, Turcis, vel Judaeis, vel etiam Cathecumenis, ob triplicem rationem. (*Ibid. Cap. 4. Art. unica, Regula 54.*) Peccata post poenitentiam & remissionem iterata, graviora sunt. Quamobrem Absolutio illis neganda est, qui de iisdem peccatis semper se accusant, & nunquam emendant. Qui poenitentiam ita agunt, ut in eadem peccata relabantur, foedissime poenitentiam agunt... Adversus hanc alternatum prolapsionum & absolutio-num foeditatem styllum excaverunt antiqui Patres... Quam grave sit frequentium in eadem peccata prolapsionum malum, quam infelix hominum ex consuetudine peccantium status, Christus, & Apostolorum ejus Princeps explicant... Quam gravem Deo inferant injuriam iteratae illae prolapsiones, luculenter exponit Tertullianus... Peccatum post remissionem iteratum, gravius est ratione ingratitude. (*Lib. 2. Traict. de Poenitentia, Cap. 7. Art. 3. Regula 11.*) Peccata ex pravo habitu & consuetudine commissa, graviora sunt peccatis ex infirmitate commissis... Miserabilis status hominis peccandi consuetudine iteritii... Gradus qui

256 INSTITUT. CONCIONAT. PARS II.
bus ad pravam consuetudinem pervenit anima. . . Ex
prava consuetudine moralis quædam peccandi necessi-
tas emergit. . . Peccandi consuetudo ad cordis duri-
tiam sensum perducit. (*Lib. 3. Tract. de Peccatis, Cap.
4. Art. unico, Regulâ 8 2.*) Dicat igitur peccator pen-
nitens cum sponta: *Expoliavi me tunica meâ, tunica
veteris hominis, Quomodo induar illa? Lavi pedes
meos, quomodo inquinabo illos?*

Castic. 7. 3.

FERIA II. POST DOMINICAM III.
QUADRAGESIMÆ.

Utique dicetis mihi hanc similitudinem: *Me-
dice, cura te ipsum: Quanta audivimus fa-
ctâ in Capharnaum, fac & hic in patria tua.*
Luc. 23.

Cum fama & celebritas miraculorum Jesu apud
Nazarenos pervulgata esset, illi æmulatione &
invidia ducti contra Capharnaïtas, apud quos tam cre-
bra & tam insignia prodigia ediderat, sic affecti erant
animo, ut illi occasione datâ lubenter exprobrarent,
quod neglectâ civitate sua, exteros beneficiis cumula-
ret. Et cur Dominus nulla apud cives suos miracula
operatus est? Ob illorum invidiam. Hoc exemplo &
oraculo declaratur (inquit S. Ambrosius) quod frus-
tra opem misericordiæ cælestis expectes, si alienæ
fructibus virtutis invidetas. *Apernator enim Dominus
invidiorum est: & ab iis qui divina beneficia in aliis
persequuntur, miracula sua potestatis avertit.* Non
otiose itaque Salvator excusatur; quod nulla in patri-
sua miracula fecerit. Neque enim cives poterat non a-
mare, qui amabat omnes: sed ipsi se caritate patriæ
non invident, abdicarunt.

Il. 4. in
Lucam.

Opportuna ergo occasio se nobis offert dicendi con-

ttc

FER. II. POST DOM. III. QUAD. 257
tra invidiam, hujusque morbi originem, gravitatem,
& remedia exponendi, ut verbo Dei, & medicinali gra-
tia Salvatoris, cooperante hominis voluntate, curetur.
Medice, cura te ipsum. Invidiæ parens superbia, (sed
superbia parvuli, qui revera in aliquo genere boni infe-
rior est illis quibus invidet. *Parvulum occidit invidia.*
Id exemplis Cain & Esau, fratrum Josephi, & Saulis
probat. Invidia peccatum diaboli. *Invidia diaboli
mors introivit in orbem terrarum: imitantur autem il-
lum qui sunt ex parte ejus.* Hæc pestis illius origo.

Morbi illius gravitas maxima. Radix est malorum
omnium, fons cladium, seminarium delictorum, ma-
teria culparum. Inde odium surgit, animasque inde
procedit. Avaritiam zelus inflammat; dum quis suo
non potest esse contentus, videns alterum ditiores. Am-
bitionem zelus excitat, dum cernit quis alium in hono-
ribus auctiorem. Dei timor spernitur, magisterium Chri-
sti negligitur, judicii dies non providetur. Inflat su-
perbia, exacerbatur sevitia, perfidia pravariatur,
impatiens concitatur, furit discordia, ira fervefeit.
Hinc Dominice pacis vinculum rumpitur, hinc cari-
tas fraterna violatur, hinc adulteratur veritas, uni-
tas scinditur, ad hereses atque ad schismata profluitur,
dum obtrectatur Sacerdotibus, dum Episcopis in-
videtur. Quinque filias parit invidia, scilicet odium,
suffurationem, detractionem, exultationem in adver-
sis proximi, & afflictionem in prosperis. *Putredo of-
fium invidia: Quia per livoris vitium ante Dei oculos
pereunt etiam fortia acta virtutum. . . Invidia permanens
jugiter malum, & sine fine peccatum. . . Tale
malum invidia est, quâ nulla unquam malignitas peior.*
Hujus morbi symptomata, vultus minax, torvus aspe-
ctus, pallor in facie, in labiis tremor, stridor in denti-
bus, verba rabida, effrenata convitia, manus ad cæ-
dis violentiam prompta. *Noli æmulari ut maligneris. . .
Observabis peccator justum, & fridebis super eum*

Job. 1. 2.
Gen. 4.
Gen. 27.
Gen. 27.
1. Reg. 18.
Sap. 4. 24.

S. Cyprian.
Tract. de zelo
& livore.

Prov. 14. 30.
S. Greg. M.
Lib. 9. Moral.
Cap. 31.
S. Cyprian.
lib. 11.
S. Chrysost.
Intra. 4.
in Mathæ.

Psalms 68. 12.

R

258 INSTITUTIO CONCIONAT. PARS II.

demibus suis. Dominus autem irridebit eum . . .
Venenim aspidum sub labris eorum. Quorum os maledictione & amaritudine plenum est, veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Contritio & infelicitas in viis eorum: & viam pacis non cognoverunt, non est timor Dei ante oculos eorum. Nullum peccatum in genere invidia gravius est fraternæ caritatis invidentiâ. (Lib. 3. Theolog. Moral. Cap. 9. Art. 2. Reg. 3.

Invidia cura difficilis. Multo malum levius, & periculum minus est, cum membra gladio vulnerantur. Facilis cura est, ubi plaga perspicua est, & cito ad sanitatem medela subveniente perducitur vulnus quod videtur. Zeli vulnera abstrusa sunt & occulta, nec remedium cura medentis admittunt, que se intra conscientia latebrarum caco dolore clausurunt. Vide Theolog. Dogmat. & Moral. Lib. 3. Tract. de Peccatis, Cap. 9. Art. 1. Non desunt tamen remedia salutaria contra morbum istum lethiferum. 1. Remedium, consideratio gravitatis istius peccati. 2. Consideratio ignaviæ invidiorum. 3. Consideratio societatis spiritualis, quam inter se fideles habent, cujus ratione alterius bona quicquæ sua existimare debet. Nostra sunt, quæ etsi imitari non possumus, amamus in aliis, & amantium sunt quæcumque amantur in nobis. 4. Remedium, alienæ virtutis imitatio. Si invidus iustus, res in voluntate est: esto quod dolens esse alteram. Non enim empturus es quod tu non es, & alius est: gratis constat, cito constat. Pax in terra hominibus bonæ voluntatis. 5. Remedium, rectum humanatum contemptus. 6. Studium spiritualis profectus ex doctrina & sermonibus eruditorum vitorum & celebrium Concionatorum capellendi. Fontem scaturientem obturat nemo, sole splendente nemo oculos obvelat, neque illis invidet, sed sibi ipsi comprecatur ut frui contingat. Vide Lib. 3. Theolog. Dogmat. & Moral. Tract. & Cap. superius indicatis, Art. 3. Quisquis corporis Christi membrum est, &

S. Greg. M.
 Pastoral. p. 3.
 Admon. II.

S. August.
 in Psal. 119.

S. Basil.

FER. II. POST DOM. III. QUAD. 259

Dominum Jesum, quæque Ecclesiam amat; quicquid alia membra habent, id sibi cum aliis commune existimat. Si amas unitatem, etiam tibi habet quisquis in illa habet aliquid. Tolle invidiam, & tuum est quod habeo: Tollam invidiam, & meum est quod habes. Livor separas, caritas jungit. Oculus solus videt in corpore, sed nunquid sibi soli oculus videt? Et manus videt, & pedi videt, & ceteris membris videt.

S. August.
 Tract. II.
 in Joan.

Tandem cum in hac ægritudine, ceterisque morbis spiritualibus, principium sanitatis non sit in natura, nec in voluntate infirma, sed in sola gratiâ medicinali Salvatoris, qui sanat omnes infirmitates nostras, illius auxilium jugiter implorandum est ut invidia morbum in nobis & in aliis curet, nosque ab ea pelle servet incolumes, si animas nostras non infecti. Sed & postquam ab invidia morbo, aliisque morbis spiritualibus per Christi gratiam sanati fuimus, gratia ejus semper invocanda est, ne in morbum relabamur. Hoc enim inter medicum hominem, & Deum discrimen est, quod Medicus homo, cum sanaverit hominem, jam de cetero sustentandum elementis & alimentis corporalibus, ut eadem sanitas apto subsidio convalescat atque persistat, Deo dimittit, qui prebet ista in carne viventibus cujus erant etiam illa, quæ dum curaret, adhibebat. Non enim quemquam Medicus ex his rebus, quas ipse creaverit, sanat, sed ex illius opibus qui creat omnia necessaria sanis atque vivis. Ipse autem Deus, cum per Mediatorem Dei & hominum hominem Jesum Christum, spiritaliter sanat ægrum, vel vivificat mortuum, id est justificat impium, & cum ad perfectam sanitatem, hoc est, ad perfectam vitam justitiamque perduxerit, non deserit si non deseratur, ut ipse semper justeque vivatur. Sicut enim oculus corporis etiam plenissime sanus, nisi candore lucis adjutus non potest cernere: sic & homo etiam perfectissime justificatus, nisi æternæ lucis justitiæ divinitus adjuvetur, recte non potest vivere.

S. August.
 Lib. de Mor-
 tura c. 17.
 Cap. 16.

260 INSTITUT. CONCIONAT. PARS. II.
re. Sanat ergo Deus, non solum ut deleat quod peccavimus, sed ut praestet etiam ne peccemus.

FERIA III. POST DOMINICAM III.
QUADRAGESIMÆ.

Si peccaveris in te frater tuus, vade, & corripe illum inter te & ipsum solum: si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Matth. 18.

Nullus certior gradus ad amorem Dei, quam hominis erga hominem caritas. Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Te autem ipsum salubriter diligis, si plus quam te diligis Deum. Quod ergo agis tecum, id agendum cum proximo est, ut ipse etiam perfecto amore diligat Deum. Non enim cum diligis tamquam te ipsum, si non ad id bonum, ad quod ipse tendis, adducere satagis. Illud est enim unum bonum, quod omnibus tecum tendentibus non sit angustum. Ex hoc precepto nascuntur omnia officia societatis humanæ in eo posita, primo ut nulla malitia, nullo dolo malo adversus hominem utamur. Duobus autem modis in hominem peccatur; Uno, si laedatur; alio, si eum potest, non adjuvetur: quorum neutram qui diligit, facit. Secundo, ut proximo beneficiamus, sive secundum corpus, sive secundum animam. Ad corpus pertinet Medicina, ad animam Disciplina. Medicinæ nomine subsidia omnia hic intelligimus, quæ ad corporis salutem tuendam vel instaurandam sunt necessaria, non solum morborum remedia, sed etiam cibus, potus, indumenta, tectum, defensio. Disciplina duo complectitur, coërcitionem, & instructionem. Coërcitio timore, instructio amore perficitur ejus, cui per disciplinam subvenitur. Qui ergo diligit proximum, agi quantum potest ut salvis corpore, salvus-

S. August.
lib. de Mor-
tali Ecclie
Cath. C. 26.

FER. III. POST DOM. III. QUAD. 261
que animo sit. Hoc fundamento nititur officium correptionis fraternæ.

Fraternæ correptionis officium imperat caritas: dirigere debet prudentia cum mansuetudine conjuncta: suscipere debet correptionis medicamentum docilis humilitas.

I. Si peccaveris in te frater tuus, vade, & corripe illum. Hoc officium illi debemus, quia frater est, quia ejusdem corporis Christi membrum; quia in extrema necessitate constitutus; gravior enim animæ morbus, quam corporis. Porro si de paupere gravem necessitatem patiente aiunt Patres, Non pavisti, occidisti: Quamto magis de peccatore dicendum: Non corripuisti, occidisti; Si errantem proximi bovem vel asinum ad ipsum reducere lege caritatis teneris: multo magis ipsum non solum à Deo errantem, sed perditum teneris ad Deum fraternæ correptione revocare. Si neglexeris, peior es. Ille injuriam fecit, & injuriam faciendo, gravi se ipsum vulnere percussit: tu vulnus fratris tui contemnis? Tu eum vides perire, vel perisse, & negligis? peior es tacendo, quam ille convitiando. Peccant graviter qui fraternæ correptionis officium prætermittunt ex inordinato amore, ex cupiditate, ex timore, vel ex stupore. Ne putes te amare filium, servum, amicum, quando illum peccantem non corripis. Non est ista caritas, sed languor. Noli in homine amare errorem, sed hominem. Hominem Deus fecit, errorem ipse homo fecit. Ama quod Deus fecit, noli amare quod ipse homo fecit. Cum illud amas, illud tollis: cum illud diligis, illud emendas. Noli timere ne sis molestus amico, ne odium ejus incurtas corripiendo peccantem. Numquid non ipsum ligares, si elicit phreneticus; non excitates, si letargicus? Nam & phrenetici nolunt ligati, & lethargici nolunt excitari: sed perseverat diligentia caritatis, phreneticum ligare, lethargicum stimulare, ambos amare. Ambo offenduntur, sed

S. August.
S. trm. 21.
di. 26. de
Verbal. Dom.

S. August.
Tract. 7. in
Epist. 5.
Joan.

S. August.
Epist. 79.
di. 27.

262 INSTITUT. CONCIONAT. PARS II.
ambo diliguntur; ambo molestati, quando agri sunt
indignantur, sed ambo sanati gratulantur.

Eccl. 4. 19.

Sap. 12. 2.

S. August.
Tract. 16. in
Iuda. c. 9.

Ne igitur revereris proximum tuum in casu suo,
nec retineas verbum in tempore salutis. Esto Dei imi-
tator, de quo ait Sapiens: *Eos qui exerrant partibus
corripis; & de quibus peccant, admones & alloque-
ris, ut relicta malitia credant in te, Domine.* Esto imi-
tator Christi, qui ad hoc venit in mundum ut des-
trueret corpus peccati, ut opera diaboli dissolveret. Ze-
lus gloriae Dei, salus proximi, quem lucraris, ipsa
tua utilitas, & promissa caritati praemia te urgeant.
Vides fratrem currere ad theatrum; prohibe, mone,
contristare, si zelus domus Dei comedit te. Vides a-
lios currere, & inebriari velle; &c. prohibe quos po-
tes, tene quos potes, terre quos potes, quibus potes
blandire, noli tamen quiescere. *Amicus est? admo-
neatur leniter? Uxor est? severissimè refrenetur.
Ancilla est? etiam verberibus compeccatur. Eae quic-
quid potes, pro persona quam portas, & perficis: Ze-
lus domus tuae comedit me. Si autem fueris frigidus,
marcidus, ad te solum spectans, & quasi tibi suffi-
ciens, & dicens in corde tuo, Quid mihi est aliena cu-
rare peccata? Sufficit mihi anima mea, ipsam inte-
gram servem Deo. Eia, non venit tibi in mentem
servus ille qui abscondit talentum, & noluit erogare...*
Noli quiescere lucrari Christo, quia te lucratus est &
redemit Christus, illi ad salutem fratris cooperare.
Vide Theolog. Dogmat. & Moral. Lib. 4. Cap. 2.
Art. XI. Regulis 39. 40. 41. 42. 45. 46. 48.
51.

II. Fraternali caritatem dirigere debet prudentia
cum mansuetudine conjuncta. Qui fraternae correptionis
officium exerceat, attendere debet cui loquatur, quan-
do loquatur, & qualiter loquatur. Non est corripiendus,
nisi quem peccasse certò noveris. Suspicionibus, aut infu-
dis relationibus nihil haec in re tribuendum. Si peccaverit

FER. III. POST DOM. III. QUAD. 263

frater tuus. Privati non debent in vitam aliorum inqui-
rere, ut reprehensionis & correptionis materiam inven-
niant. *Admonet nos Dominus non negligere invicem
nostra peccata, non querendo quid reprehendas, sed
videndo quid corrigas.* Unde Spiritus Sanctus per os
Sapientis ait: *Ne queras impietatem in domo iusti, &
ne vastes requiem ejus.* Omittenda est fraternae corro-
ptio, si probabile sit illi qui corripitur nihil profutura-
rum, immo illius occasione in nova crimina ruiturum.
Noli arguere derisorem, ne oderit te. Neque tamen ju-
sto timendum est, ne derisor, cum corripitur, contu-
melias inferat, sed ne tractus ad odium pejor fiat. Ob-
servandum tempus opportunum correctioni. *Homo sa-
piens tacebit usque ad tempus: lascivus autem & im-
prudens non servabunt tempus.* Hinc Apostolus: *Insta
opportune, inquit, importune: argue, obsecra, increpa
in omni patientia & doctrina.* Vide Lib. 4. Theolog.
Dogmat. & Mor. Cap. 2. Art. XI. Regulà 51. Servan-
dus est in correptione fraternae ordo à Christo institutus.
*Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum
inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus eris fra-
trem tuum. Si autem non audierit, adhibe tecum adhuc
unam vel duos, ut in ore duorum vel trium stet omne ver-
bum. Quòd si non audierit eos, dic Ecclesia. Corripe
inter te & ipsum solum, intendens correctioni, parcens
pudori.* Nathan Propheta Davidem Regem corripiens
egregium prudentiae specimen dedit. De quo S. Grego-
rius M. Aliquando, inquit, cum hujus saeculi Potentes
arguuntur, prius per quasdam similitudines velut de alie-
no negotio requirendi sunt: & cum rectam sententiam
quasi in alterum protulerint, tunc modis congruentibus
de proprio reatu ferendi sunt: ut mens temporali
potentià tumida contra corripientem nequaquam se eri-
gat, quae suo sibi judicio superbiae cervicem calcet: &
in nulla sui defensione se exerceat, quam sententia prop-
rii oris ligat. Hinc est quòd Nathan Propheta argue-
R iij

S. August.
Sermon. 32.
aliter de
Verbis Dom.
Provob. 24.

Prov. 9. 1.

S. Greg. lib.
1. Moral.
Cap. 19.
Eccl. 33. 7.
1. Tim. 4.

Math. 18.

S. August.
Serm. 15.
alii de do-
ct. verbis
eccl. 33. 7.
eccl. 1. Reg. 17.
S. Greg.
eccl. 1. p. 9.
eccl. 1. p. 9.
eccl. 1. p. 9.
eccl. 1. p. 9.

26 te Regem venerat, & quasi de causa pauperis contra
 27 divitem iudicium querebat; ut prius Rex sententiam
 28 diceret, & reatum suum postmodum audiret, quate-
 29 nus nequaquam iustitiae contradiceret, quam ipse in se
 30 protulisset. Vir itaque Sanctus & peccatorem conside-
 31 rans, & Regem, miti ordine audacem reum prius
 32 per confessionem ligare studuit, & postmodum per in-
 33 vectionem secare. Celavit paululum quod quaesivit, sed
 34 percussit repente quem tenuit. Pigrus enim fortasse in-
 35 cederet, si ab ipso sermonis exordio apertè culpam se-
 36 rre voluisset: sed praemissa similitudine, eam quam
 37 occultabat exacuit increpationem. *Ad egrum Medici-
 38 cus venerat, secandum vulnus videbat, sed de patien-
 39 tia egri dubitabat. Abscondit igitur ferrum medicina-
 40 le sub veste, quod edullum subivò fixit in vulnere, ut
 41 secantem gladium sentiret ager. antequam cerneret: ne
 42 si ante cerneret, sentire recusaret.*

Non eodem modo omnes corripiendi, sed variis mo-
 43 dis, habita ratione sexus, ætatis, indolis, conditionis,
 44 dignitatis. *Seniorem ne increpaveris, sed obsecra ut pa-
 45 trem, juvenes ut fratres, anus ut matres, juvenculas
 46 ut sorores.* Rori similis est caritas, qui variis terrarum,
 47 in quas decidit, sese necessitatibus attemperat. Eadem
 48 semper caritas alios parit, cum aliis infirmatur, ad
 49 alios se inclinat, ad alios se erigit, aliis blanda, aliis
 50 severa, nulli inimica, omnibus Mater.

51 *Manuetudo prudentiæ adjungenda. Fratres, & si
 52 preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spiri-
 53 tualibus estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis,
 54 considerans te ipsum, ne & tu teneris. Et, Servum
 55 Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad
 56 omnes, docibilem, patientem, cum modestia corripientem
 57 eos qui resistunt veritati: nequando Deus det illis pen-
 58 nitentiam ad cognoscendam veritatem, & respiciant
 59 à diaboli laqueis, à quo captivi tenentur ad ipsius vo-
 60 luntatem. Dilige, & dic quod voles. Foris terribiliter*

61 *personæ increpatio, intus lenitatis tenetur dilectio. . . .
 62 Neque ergo consentientes sitis malis, ut approbetis;
 63 neque negligentes, ut non arguatis; neque superbien-
 64 tes, ut insulciter arguatis. Vide Lib. 3. Theol. Do-
 65 gmat. & Moral. Cap. 2. Art. xi. Regulâ 59.*

66 III. Christianus quique peccans correptionis medi-
 67 camentum docili & humili animo suscipere debet, cum
 68 à fratre corripitur. *Plus proficit correptio apud prudentem,
 69 quam centum plaa apud stultum, (ait Sapiens.)
 70 Auris, qua audit increpationes vite, in medio sapien-
 71 tium commorabitur. Qui abiecit disciplinam, despicit
 72 animam suam: qui autem acquiescit increpationibus,
 73 possessor est cordis. . . . Viro, qui corripientem dura
 74 cervicæ contemnit, repentinus ei superveniet interitus:
 75 & eum sanitas non sequetur.* Correptionis impatientes
 76 homines faciunt superbia & amor proprius. Sicut
 77 recti de quibusdam, que ab eis non rectè gesta sunt, corre-
 78 ptionis vocem, ministerium caritatis æstimant: sic
 79 perversi contumeliam derisionis putant. Illi se protinus
 80 ad obedientiam sternunt: isti ad insaniam suæ defensionis
 81 eriguntur. Illi correptionis adiutorium, vitæ suæ
 82 patrociniū deputant, per quod dum præsentis vitii
 83 culpa corripitur, venturi Iudicis ira temperatur: isti
 84 dum se impeti redargutione conspiciunt, gladium per-
 85 cussionis credunt: quia dum per correptionis vocem
 86 culpa detegitur, præsentis gloriæ opinio cædat.

87 Hinc quippe in laudem iusti per Salomonem dicit Ve-
 88 ritas: *Doce iustum, & festinabit accipere.* Hinc prav-
 89 vorum contumaciam despiciet, dicens: *Qui erudit de-
 90 risorem, ipse sibi facit injuriam.* Nam hic plerumque
 91 ut cum correpta in se mala defendere nequeat, ex ve-
 92 recundia peiores fiant; ac sic in sua defensione super-
 93 biant, ut quadam vitia contra viam corripientis ex-
 94 quirant, & eo se criminosos non æstimant, si crimi-
 95 na & aliis imponant. Qui cum vera invenire neque-
 96

S. August.
 Serm. 62
 alibi 11. de
 Verbis Dom.

Prov. 10. 17.

Prov. 15. 31. 32.

Prov. 19. 1.

Eccl. 5. Greg. M.
 Lib. 16.
 Moral. C. 3.

Prov. 30.

266 INSTITUT. CONCIONAT. PARS II.

unt, fingunt: ut ipsi quoque habeant, quod non impari iustitia increpare videantur.

S. August. in
Epiſt. 72.
c. 19.

Scitè igitur S. Augustinus ait: *Multò est mirabilis & laudabilis, libenter accipere corrigentem, quam audaciter corrigere deviantem.*

FERIA IV. POST DOMINICAM III.
QUADRAGESIMÆ.

Quare & vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram? Matth. 15.

Quæ Scribis & Pharisæis vitia Christus exprobrat, majori Christianorum parti exprobrari jure possunt. Ex iis enim qui pietatem profitentur, plurimi externa dumtaxat religionis opera faciunt, spiritum verò religionis non habent: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me.* Specie pietatis illudunt hominibus, Deo servire videntur, & cupiditati suæ serviunt aut ambitioni, Deo utuntur ut fruantur mundo. *Similes sepulchris dealbatis, quæ à foris parent hominibus speciosa, intus verò plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcitia.* Sic exterius iusti videntur hominibus, intus autem pleni sunt hypocrisis & iniquitate. Alii quædam pietatis exercitia ab hominibus inventa studiose sectantur & observant: Legis verò divina præcepta negligunt. *Irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram.* Alii benignos & commodos Directores querunt & eligunt, qui eos in via Christianæ professionis dirigant secundum opiniones & doctrinas hominum, qui eorum cupiditatibus blandiantur, & Christi jugum emolliant. Moralis Evangelicæ puram lucem non amant, exspaveſcunt si per eam illos dirigere velint conscientia Moderatores. *Si subito ap-*

Matth. 23.

Job. 24.

FER. IV. POST DOM. III. QUAD. 267

paruerit aurora, arbitrantur umbram mortis. Cæci sunt, & cæcitatem suam amant; cæci sunt, & ductores cæcos habere malunt quam videntes. *Cæci sunt & daces cæcorum.* Plurimi denique, & pene omnes omnis sexus, ætatis, status, conditionis, Dei mandata transgredi non verentur. Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum. *Quare & vos transgredimini mandatum Dei? Quam excusationem proferre possunt? Nullam omnino.* Siquidem Mandatorum Dei observantiam suadent 1. Auctoritas & beneficentia Dei Christique jubentis. 2. Facilitas illa adimplendi. 3. Felicitatis æternæ iis, qui illa observant, promissio.

I. His verbis, *Ego sum Dominus Deus tuus, quæ* Exod. 20. 21.
Deut. 5. 6.
Deus Decalogo præmittit, cum Majestatem, tum bonitatem suam commendat, quæ in Legislatore conjuncta esse oportet, ut Majestas legibus auctoritatem; bonitas amorem observandæ legis apud subditos conciliet. Dominum ergo & Deum se nuncupat, ut priori nomine majestatem, altero bonitatem suam hominibus significet. Addit ad beneficentiæ suæ commendationem, *Qui eduxit te de terra Ægypti, & de domo servitutis.* Quod beneficium etiam Judæis tantum videtur convenire ab Ægyptiorum dominatione liberatis: tamen si salutis nostræ interiori rationem spectemus, quam Deus misso propter nos Filio suo per illum operatus est, multò magis ad Christianos homines pertinet: qui non ex Ægyptiaca servitute, sed de peccati & umbræ mortis regione, ac potestate tenebrarum à Deo crepti, atque in regnum Filii ejus translati sunt. *Eccè dies veniunt,* Jerem. 46.
& non dicitur ultra: Vivit Dominus, qui eduxit filios Israël de terra Ægypti; sed, Vivit Dominus, qui eduxit filios Israël de terra Aquilonis, & de universis terris ad quas eiecit eos: & reducam eos in Terram suam, quam dedi patribus eorum. *Eccè ego mittam Piscatores multos, & piscabuntur eos.* Clamemus igitur

Psal. 111. 71. tur ad Dominum cum Propheta: *Manus tue fecerunt me & plasnaverunt me, da mihi intellectum ut discam mandata tua.* Nam mandata Dei multi discunt, & non discunt. Noverunt enim ea quadam notitiâ, & turfus quadam ignorantia, quoniam non faciunt, non noverunt. Eo modo ergo dixit, *Ut discam mandata tua, eâ scilicet notitiâ quâ fiunt.* Hoc autem non fit nisi per dilectionem, ubi qui facit habet delectationem: *Manus tue fecerunt me; Da mihi intellectum ut discam mandata tua.* Quia tu formam, tu reforma; ut fiat in corpore Christi quod ait Apostolus; *Reformamini in novitate sensus vestri.* Vide *Lib. 4. Theolog. Dogm. & Moral. Cap. 2. Art. 3.*

II. Mandata Dei non solum impossibilia non sunt, immo verò facillima & suavissima, dulciora super mel & favum. *Jugum meum suave est, & onus meum leve* (inquit Christus Jesus) *Hæc est enim caritas Dei* (inquit dilectus Discipulus) *ut mandata ejus custodiamus, & mandata ejus gravia non sunt.* Nam amor in Legislatorem, facilem & gratam facit legem, etsi videatur aliquam habere difficultatem. . . . Alia sarcina premit & aggravat te, Christi autem sarcina sublevat te. Alia sarcina pondus habet, Christi sarcina pennas habet. Nam & avi si pennas detrahās, quasi onus tollis; & quo magis onus abstulisti, eo magis in terra remanebit. Quam exonerare voluisti, jacet: non volat, quia tulisti onus: Redeat onus, & volat. Talis est Christi sarcina. Portent illam homines, non sint pigri: & invenient quàm sit levis, quàm suavis, quàm jucunda, quàm rapiens in caelum & eripiens à terra. Omnia dura & laboriosa cupiditas proflus facilia & levia efficit: quid igitur caritas non faciat? Vide *Lib. 3. Theolog. Dogmat. & Moral. Cap. 2. Art. 4.*

III. Lex vetus temporalia dumtaxat bona expresse aperteque promittebat. *Omne mandatum, quod ego precipio tibi hodie, cave diligenter ut facias: ut possitis*

vivere, & multiplicemini, ingressique possideatis Terram, pro qua juravit Dominus patribus vestris. Evangelium verò spiritualia & æterna bona promittit. Illa remunerationem terrenam, istud felicitatem æternam pollicetur. Unde novum Testamentum Apostolus vocat *Introductionem melioris spei, per quam proximamus ad Deum; Et Jesum melioris Testamenti sponsorem & Meditorem esse docet, Quod in melioribus re-promissionibus sanctum est.* In hoc autem maxime suam in nos clementiam, & summæ bonitatis divitias Deus ostendit, quòd cum sine ullo præmio cogere nos potuisset ut ejus gloriæ ferviremus, voluit tamen suam gloriam cum utilitate nostra conjungere: ut quod homini utile, idem esset Deo gloriosum. Vide *Lib. 4. Theol. Dogm. & Mor. Cap. 2. Art. 5.* Agnosceite ergo quotquot mundi leges & mores sequimini; posthabitis & neglectis Dei mandatis, *Quoniam nihil melius est quàm timor Dei: & nihil dulcius quàm respicere in mandatis Domini. Gloria magna est sequi Dominum.*

FERIA VI. POST DOMINICAM III. QUADRAGESIMÆ.

Respondit Jesus, & dixit ei: Si scires donum Dei, & quis est qui dicit tibi, Da mihi bibere, tu forsitan pertiisses ab eo, & dedisset tibi aquam vivam. Joan. 4.

Pretiosum illud donum Dei, de quo Jesus cum Samaritana muliere loquitur, & cujus desiderium illi inspirat, gratia Dei est. Hoc donum omnibus donis temporalibus incomparabiliter antecellit; majoris adhuc doni, scilicet gloriæ principium & pignus est. Sine hoc dono nihil possumus, cum illo possumus om-

nia; quo fit ut bonum operemur, quo prohibemur à malo, quo totum fumus, si quid coram Deo fumus. *Gratia Dei sum id quod sum.* Cælestis hujus doni excellentiam cognoscere, officii nostri est, ne cognitio- nis hujus defectu deesse nos contingat nostris erga Au- ctorem gratiæ officiis. *Si scires donum Dei.* 1. Gratia donum Dei merè gratuitum est: assidue ergo à Deo pe- tenda est in oratione. 2. Gratia libertatem nostram sua- viter allicit, monet, ac regit: ipsi ergo fideliter coope- randum. 3. Gratia efficacissimè & invictissimè in nobis & nobiscum operatur omne bonum: ad eam igitur hu- militer referendum est quicquid boni agimus, & gratiæ Deo semper agendæ sunt. Catholicas illas de gratia Christi veritates in Samaritanæ mulieris conversione ho- dieana Sancti Evangelii lectio nos doccebit.

I. Gratiam secundum merita nostra non dari, fidei dogma est. Hoc probat ipsum gratiæ nomen. *Si enim gratia, jam non ex operibus, alioquin gratia jam non est gratia.* (ait Apostolus) *Et, Gratia estis salvati per fidem, & hoc non ex vobis. Dei enim donum est: non ex operibus, ut ne quis gloriatur.* Nullum enim bonum opus primam gratiam præcedit, cum de nostro non ha- beamus nisi mendacium & peccatum. Hæc sunt incon- cussa fidei dogmata, S. Augustino interprete:

Scimus gratiam Dei nec parvulis nec majoribus se- cundum merita nostra dari.

Scimus majoribus ad singulos actus dari.

Scimus non omnibus hominibus dari, & quibus da- tur, non solum secundum merita operum non dari, sed nec secundum merita voluntatis eorum quibus datur.

Scimus quibus datur, misericordiæ Dei gratuita dari.

Scimus quibus non datur, iusto Dei judicio non dari.

Semper nos prævenit Deus in benedictionibus dulce- dinis *Quis enim prior dedit illi, & retribuetur ei? Quo-*

Rom. xi. 6.

Ephes. 2. 8.

S. Augus-
tini. 217.
lib. 2. 107.

Rom. xi. 35. 37.

niam ex ipso, & per ipsam, & in ipso sunt omnia. Gratiam donum esse misericordiæ Dei omnino gratui- tum, Samaritanæ mulieris admirabilis conversio de- monstrat, siquidem nihil in ipsa præcessit quo gratiam advocare posset vel promereri: *Quin immò gravia im- pedimenta præcesserunt, scilicet error in mente, & de- pravatio in voluntate.* Samaritanorum religio Judaï- mus erat idololatriæ mixtus, errorum & veritatum con- fusio. Quod mores attinet, impudica erat profusione, & quinque virorum successivè concubina. Hanc ta- men misericordiæ suæ prævenit Christus Jesus. Pro- pter illam fatigatur ex itinere, portat pondus diei & æstus, ut perditam illam ovem inveniat bonus Pastor; illam sedens expectat ad puteum Jacob, illam docet altissima veræ Religionis mysteria; propter eam cibum negligit, illi desiderium gratiæ suæ & Exangelicæ veri- tatis inspirat. O verè gratuitum divinæ misericordiæ donum! *Si scires donum Dei.*

Vobis ipsis attendite, fratres, nonne Samaritana muliere peiores estis; Christum ignorabat illa, vos cognovistis, & illum nihilominus offendere non timetis, legem ejus spernere non erubescitis: Peccatrix erat antequam à Christo vocata esset: Vos post vocationis & baptismi gratiam in gravia & innumera peccata lapsi estis. Ne tamen desperetis. Pro vobis fatigatus est Je- sus, non modò usque ad fontem, sed usque ad cru- cem, in qua pro vobis mortuus est. Non fontem solum aque vivæ, sed sanguinis sui vobis offert, quo vos à peccatis abluit. Sed & in tribunali Pœnitentiæ vos ex- spectans; vocat immeritos, indignos, repugnantes, Ne dubitetis gratuitum id esse misericordiæ illius do- num. Illius ergo gratiam quotidie, ferventer, sine in- termissione desiderate, postulate; impedimenta illi ob- jicere, nova cumulando peccata, cessate. *Si scires do- num Dei, & quis est qui dicit tibi, Da mihi bibere, tu forsitan petisses ab eo, & dedisset tibi aquam vivam.*

272 INSTITUT. CONCIONAT. PARS II.

II. Licet gratia sit à temporibus, locis, occasione-
bus, indole & moribus hominum penitus independens,
Cui tempus agendis semper adest, nec moribus illi sit
mora, nec casus anceps suspenditur illis: Deus tamen
gratiam suam illorum indoli ut plurimum attemperat,
semper accommodat voluntati, eam ut servatis liberta-
tis iuribus suaviter applicet ad consensum & ad opus.
Quis enim animo complectitur aliquid quod eum non
delectat? Quis autem habet in potestate ut vel occurrat
quod eum delectare possit, vel delectetur cum occurrerit?
Cum ergo nos ea delectant quibus proficiamus ad Deum,
inspiratur hoc & prebetur gratia Dei, non nutu nos-
tro & industria, aut operum meritis comparatur. Amore
& voluptate facit ut magis delectetur quod precipit,
quàm delectat quod impedit. Trahit sua quemque vol-
uptas; non necessitas, sed voluptas trahit. Sic ad Chri-
stum trahitur homo, qui delectatur veritate, delectatur
iusticiâ, delectatur beatitudine & sempiterna vitâ,
quod totum Christus est. Dominus dabit benignitatem,
& terra nostra dabit fructum suum. Nam divina Sapi-
entia Attingit à fine usque ad finem fortiter, &
disponit omnia suaviter. Vide Lib. 1. Theolog. Dog-
mat. & Moral. Quest. 2. Art. 2. §. xi. n. xii. Id
in Samaritanæ mulieris conversione demonstratur. Il-
lam enim Sapiencia incarnata Christus Jesus ad gratiæ
& vitæ celestis desiderium accendit, hanc ipsi propo-
nens sub familiari aquæ lymbolo, aquam ab illa petens
naturalem, & supernaturalem spondens, à puteo Jaco-
b evehens mentem ejus ad fontem mysticum aquæ
à celo scaturientis, & salientis in vitam æternam, &
sitem rerum omnium terrenarum in anima extinguen-
tis. Qui autem biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non
sitet in æternum: sed aqua quam ego dabo ei, fiet in eo
fons aquæ salientis in vitam æternam. Ad fontem Jaco-
b doctrine suæ retia tetendit divinus animarum Ven-
nator, ut pauperem ancillam erudiret. Esca erat hu-
manitas

S. Prosper.
p. om. de In-
gratia.

S. August.
Lib. 1. ad
Simplicianum
Quest. 2.

S. August.
alibi. Idem
Tract. 24. in
Joan.
Psalm. 24. v.
Sap. 1. 1.

FER. VI. POST DOM. III. QUAD. 273

manitas & benignitas docentis, hamus latens virtus
divinitatis, qua felicitis illius mulieris cor capitur, & a-
quam propositam à Salvatore ardentem desiderat, humi-
liter postulat: Domine, da mihi hanc aquam, ut non
sitiâ, neque veniam huc haurire. Illius infirmitati con-
descendit Jesus, ad confessionem & horrorem ac de-
testationem peccati illam suaviter adducit, ejus pudori
parcens. Obstetricante manu ejus eductus est coluber Job. 16. 12.
Dicit ei Jesus, Vade, voca virum tuum. Re-
spondit mulier, & dixit: Non habeo virum: Dicit ei
Jesus: Bene dixisti quia non habes virum: quinque vi-
ros habuisti, & nunc quem habes, non est tuus vir:
hoc verè dixisti. Ubi ægram Samaritanæ illius mulie-
ris voluntatem lenibus medicamentis curavit celestis
Medicus, mentem ejus illuminat, depulsis errorum te-
nebris. Illius curiositati descendit, illius dubiis re-
sponder, objectionibus satisfacit Doctor iustitiae: ad
fidem illam invitat, & suaviter applicat mentem, mo-
vet conjungitque voluntatem; quia nemo credere po-
test nisi volens: Mulier, crede mihi, quia venit hora,
quando neque in monte hoc, neque in ierosolymis ado-
rabitis Patrem. Vos adoratis quod nescitis; nos adora-
mus quod scimus, quia salus ex Judæis est. Sed venit
hora, & nunc est, quando verè adoratores adorabunt
Patrem in spiritu & veritate: nam & Pater tales qua-
rit qui adorent eum. Spiritus est Deus, & eos, qui
adorant eum, in spiritu & veritate oportet adorare.
Denique mulieri, quæ illum ut Prophetam dumtaxat
lubenter audiebat, & quæ loquebatur Mytheria, docenda
respondebat à Messia, quem Samaritani, tametsi à
Judæis acerbo & diuturno schismate divisi, pariter
expectabant, se Christum esse revelat. Ego sum qui
loquor recum. Sic mulier ordinatur in fide, & regi-
tur bene victura. Postquam audivit hoc, Ego sum qui
loquor recum, jam ultra quid diceret?

Cum Deus voluntates nostras tam suaviter moveat

S. August.
Tract. 24. in
Joan.

274 INSTITUT. CONCIONAT. PARS II.

Hebr. 12. 17.
S. August. 22
Serm. 116.
alijs 13. de
Perlis A. 22
poff. Ephes.
9.

per gratiam suam, ipsi fideliter cooperari debemus, Contemplantes ne quis desit gratie Dei. Neque enim templum suum sic de vobis ædificat Deus, quasi de lapidibus qui non habent motum suum: levantur, à structore ponuntur. Non sic sunt lapides vivi. Et vos tamquam lapides vivi cœdificamini in Templum Dei. Ducimini, sed currite vos: Ducimini, sed sequimini. Quia cum secuti fueritis, verum erit illud, Quia sine illo nihil facere potestis.

Joan. 6. 44.

S. August. Lib. 1. Ad Bonifac. C. 11.

III. Gratia efficacissimè & invictissimè in nobis, & nobiscum operatur omne bonum. Nemo potest venire ad me, inquit Christus, nisi Pater qui misit me, traxerit eum. Non ait, duxerit, quali præcesserit voluntas. Quis trahitur, si jam volebat: Et tamen nemo venit, nisi velit. Trahitur ergo miris modis ut velit, ab illo qui novit intus in ipsis hominum cordibus operari; non ut homines, quod fieri non potest, nolentes credant, sed ut volentes ex volentibus fiant. Certum est nos velle cum volumus, sed ille facit ut velimus bonum, de quo dictum est: Preparatur voluntas à Domino: de quo dictum est, A Domino gressus hominis dirigitur, & viam ejus vult: de quo dictum est: Deus est qui operatur in vobis & velle. Certum est nos facere cum facimus, sed ille facit ut faciamus, prebendo vires efficacissimas voluntati: qui dixit: Faciam us in preceptis meis ambuletis, & judicia mea custodiat, & operemini. Vide Lib. 1. Theolog. Dogm. & Moral. Quæst. 2. Art. 2. §. x1. Sub isto titulo, Vis efficacissima divina Gratiæ.

Idem, Lib. de Grat. & Lib. Arbit. Cap. 14.

Exech. 36.

Vixitrix divinæ Gratiæ virtus & efficacia in Samaritanæ mulieris conversione mirabiliter eluxit; siquidem intus egit, cor aperuit & convertit ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, à libidine ad castitatem. A Gratia victa, servit gratiæ triumphis. Lucem Evangelii civibus suis infert. Apostolico munere ante Apostolos fingitur. Ut illi naviculam & retia, sic illa

FER. VI. POST DOM. III. QUAD. 275

S. August. Tract. 11. in Joan.

hydriam relinquit, quæ retro erant oblita, & ad anteriora extendens semetipsam. Relinquit ergo hydriam suam mulier, & abiit in civitatem, & dicit illis hominibus: Venite & videte hominem, & qui dixit mihi omnia quaecumque feci. Numquid ipse est Christus? Projecit cupiditatem, & præparavit annuntiare veritatem.

Rom. 9. 16.

Cùm tanta sit gratiæ Christi virtus & efficacia, ut faciat ex nolentibus volentes, ex repugnantibus consentientes, ex oppugnantibus amantes, & vincat delectationem concupiscentiæ: fortiori dilectione & delectatione justitiæ, conversionem nostram (si Christo in nobis operante contingat) & quicquid boni agimus, referre debemus in laudem gloriæ gratiæ ejus: siquidem ideo dictum est ab Apostolo; Non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei, ut totum Deo detur, qui hominis voluntatem bonam & præparat adjuvandam, & adjuvat præparatam. A gratiâ denique feliciter debellati, terrenas voluptates fastidire debemus, verbisque & exemplis alios ad Christum Jesum adducere. Venite, & videte; Accedite ad eum, & illuminamini, Gustate & videte quoniam suavis est Dominus.

S. August. Ezechiel. Cap. 21.

DOMINICA IV. QUADRAGESIMÆ.

Erat proximum Pascha... Accepit ergo Jesus panes, & cum gratias egisset, distribuit discumbentibus. Joan. vj. 4. & 11.

Cum admirabilis illa quinque panum multiplicatio figura sit institutionis sacrosanctæ Eucharistiæ, & virorum quasi quinque millium discumbentium ex eis refectio sit figura Communionis: & paulò ante Pascha paratum sit à Christo celebrare illud miraculum, cuius etiam occasione Eucharistiæ institutionem Salvator noster promittit, se panem esse vivum declarans, qui

de cælo descendit: Carnem suam verè esse cibum, & sanguinem suum verè esse potum: & qui manducat ejus carnem, & bibit ejus sanguinem, in eo manere, sequè in illo, & habere vitam æternam: Idque necessarium esse ut homines vitam spiritalem & immortalem obtineant: *Amen, amen dico vobis: Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis: Evangelium, temporisque opportunitas invitant ut de præparatione ac dispositionibus ad sacram Eucharistiæ communionem semonem faciam ad utilitatem vestram & ædificationem, ut proximo Paschate Christi corpus dignè recipiatis, & pane vivo, qui de cælo descendit, reficiamini, secundum præceptum Ecclesiæ, ad salutem Animarum vestrarum.*

I. Panibus à Christo admirabiliter multiplicatis reficiuntur, qui sanati ante fuerant ab infirmitatibus suis. *Sequebatur eum multitudo magna, quia videbant signa que faciebat super his qui infirmabantur.* 2. Qui Christum trans mare sequuntur, & cum ipso in montem ascendunt. *Abiit Jesus trans mare Galilee . . . Subiit in montem Jesus, & ibi sedebat cum Discipulis suis.* 3. Super fœnum discumbere jubentur ut comedant. *Erat autem fœnum multum in loco.* 4. Postquam refecti fuere, Christum magnificaverunt, & Regem facere decreverunt. *Illi ergo homines cum vidissent quod Jesus fecerat signum; dicebant, Quia hic est Propheta qui venturus est in mundum. Jesus ergo cum vidisset quia venturi essent, ut raperent, & facerent eum Regem, fugit iterum in montem ipse solus.* Hæ circumstantiæ significant dispositiones ad sacram Communionem necessarias, & fructum ex ea percipiendum. 1. Necessè est ut à morbis peccatorum per penitentiam sanati sint qui ad sacram Mensam accedunt. 2. Ut Christum sequantur in montem; amore ejus incensi in virtutibus Christianis & bonis operibus se exercent. 3. Humi-

liant se & indignos agnoscant Pane cælesti, considerantes carnis suæ fragilitatem ac vilitatem, quod sessione super fœnum significatur: *Omnis caro fœnum, & omnis gloria ejus tanquam flos agri.* Post factam Communionem laudandus Deus, Christo gratiæ immortales agendæ; constituendus est Rex cordis nostri, omnes cupiditates nostræ illius imperio subjiciendæ sunt.

I. Nullus sibi conscius peccati mortalis Eucharistiam sumere debet aut potest absque novo peccato lethali, gravissimoque sacrilegio. (*Lib. 2. Tratt. De Eucharistia, Cap. 5. Art. 1. Propositione 2.*) Pœnæ indignè communicantibus à Deo vindicæ inflictiæ. (*Ibid.*) Ad vetera sacrificia accedere non licuit immundis: Multò minus licet Eucharistiam sumere iis qui lethalis peccati rei sunt. (*Ibid.*) Oza Arcam tangentis audacia & pœna. (*Ibid.*) Quam grave scelus indignè communicantium: (*Ibid.*) Soti Christi discipuli ejus mensâ digni. (*Ibid.*) Indignè communicantes, dæmoniaci peiores. (*Ibid.*) Spiritales aquilæ esse debent, Christi corpus sumpturi. (*Ibid.*) Indignè communicantes non minus rei catnificibus qui Christi sanguinem fuderunt. (*Ibid.*) Pœnitentes olim à sacris Mysteriis exclusi, multò magis excludendi peccatores qui pœnitentiam non agunt. (*Ibid.*) Præparatio ad sacram Communionem solemnî Festo imminente. (*Ibid.*) Lethalis peccati rei, vel ipso sanctissimi Sacramenti aspectu indigni sunt. (*Ibid.*) Actus Fidei, dispositiones ad sacram Communionem necessariæ (*Art. 2. §. 1.*) Conscientiæ puritas, dispositio ad sacram Communionem necessaria. (*Ibid.*) Amor Dei, & concordia cum proximo (*Ibid. n. 5. 6.*) Pii desiderii fervor necessarius. (*Ibid. n. 7.*) Humilitas, dispositio ad sacram Communionem necessaria. (*Ibid. n. 8.*) Continentia, dispositio ad sacram Communionem. (*§. 2. n. 8.*) Probari & expiari diutius debent, qui in peccata carnis prolapsi sunt, priùs quam ad sacram Mensam accedere permittantur. (*Ibid. n. 12.*) Quid

post sacram Communionem agendum ? Sacrae Communionis diebus elemosinam pauperibus largiis eroganda. A deliciis & joci omnino temperandum est, & Christo Regi nostro sanctis exercitationibus ac meditationibus, piisque operibus adstendum. Passio Domini recolenda. Quotiescumque manducabitis panem hunc, mortem Domini annuntiabitis. Juramentum fidelitatis Christo renovandum.

1. Cor. 10.

1. Pet. 2. 11.

S. August.
Tract. 70.
in Joan.

Quando sederis ut comedas cum principe, diligenter attende quae apposta sunt ante faciem tuam: & statue cultrum in gutture tuo, si tamen habes in potestate animam tuam. . . . Quae Mensa est potentis, nisi unde sumitur corpus & sanguis ejus, qui animam suam perdidit pro nobis? & quid est ad eam sedere, nisi humiliter accedere? & quid est considerare & intelligere quae apponuntur tibi, nisi digne tantam gratiam cogitare? Cultrum in gutture ponendum, id est, Dei verbo, velut gladio acuto, percutiendo usque ad divisionem spiritus & animae, probate nos debemus, antequam ad sacram communionem accedamus. Probat autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat. In Versione lxx. Interpretum hoc Proverbiorum loco legitur: *Et mitte manum tuam, sciens quia talia te oportet preparare.* Id est, ut S. Augustinus explicat: Sicut Christus pro nobis animam posuit, sic & nos debemus pro fratribus animas ponere. Sic enim, ut ait S. Petrus, *Christus pro nobis passus est, nobis relinquens exemplum, ut sequamur vestigia ejus.* Hoc beati Martyres ardentis dilectione fecerunt: Quorum si non inaniter memorias celebramus, atque in convivio, quo & ipsi saturati sunt, ad Mensam Domini accedamus, oportet, ut quemadmodum ipsi, & nos talia preparemus. *Ne desideres de cibis ejus, in quo est panis mendacii.* Qui pane veritatis cibatus est, panem mendacii absit ut desideret. Panis mendacii est quicquid corruptae hominis voluntati blanditur, quicquid cupiditatem fovet. Panis caeli fa-

2. Petri 2.
21.

stidium rerum terrenarum ingenerare debet, quae panis sunt mendacii, non nutriend animam, sed debilitans. *Manna cibatus, cucumeres, pepones, porros & allia Aegypti non appetat.*

IN EADEM DOMINICA.

Jesus ergo cum vidisset, quia venturi essent ut raperent & facerent eum Regem, fugit iterum in montem ipse solus. Joan. vj. 15.

OMnis Christi actio, nostra est instructio. Christus quamvis caeli terraeque optimo jure Rex & Dominus, temporalis Regni dignitatem honoremque fugit. Non erat cur se exularet à capessendo Regno, dicens: *Non sum Medicus, & in domo mea non est* 1. ai. 7. *panis, nolite constituere me Principem populi.* Corporum enim & Animarum languoribus solo verbo, aut tactu medebatur: panes benedictione sua multiplicabat: sed videns populum paratum ad constituendum illum Regem, fugit, ut nos exemplo suo ab ambitione deterret.

Ambitio quam grave peccatum? . . . Simia catra-
tis . . . Ambitiosus ad fidem ejurandam proclivis . . .
Ecclesiasticarum Dignitatum ambitio damnata . . .
Terrenae potestatis fragilitas, mundanaeque celsitudinis vanitas . . . Honor & locus Ecclesiastici Regiminis ab homine Christiano innoxie non appetitur. . . Ambitio via est ad adorationem diaboli. (*Lib. 3. Tract. de Peccatis, Cap. 5. Art. 22.*)

Quae nos ab ambitione detertere debeant. 1. Exemplum Christi honores fugientis. 2. Ambitionis vilitas & ignavia. 3. Curae & labores ambitionis comites. 4. Honorum vanitas. 5. Ambitionis crudelitas. (*Ibid. Art. 23.*) Ut Romana illa mulier per viam in qua ja-

cebat cadaver patris à marito occisi, recenti sanguine madentem, currum ad Capitolum agitari iussit, ut imperii possessionem adiret: Sic ambitiosi conculcato Christi crucifixi corpore & sanguine ad Ecclesiasticas & seculares dignitates & honores currunt.

Marcus Fulvius, cui, Græcis devictis, triumphus à Senatu Romano decretus est, non auream aut argenteam statuam circumduxit, sed è cera formatam, multisque vasibus igne repletis circumcinctam, ut sensum liquescens, honorum terrenorum vanitatem ostenderet. *Præterit enim figura hujus mundi. . . Sicut cera quæ fuit, auferentur.* Ambitiosis accommodari potest Propheticum illud oraculum: *In aranearum telas erit vitulus Samaria. Quia ventum seminabunt, & turbidinem metent.*

Vir ambitiosus honores & dignitates desiderat ob triplicem rationem. 1. Quia generosi & excelsi animi esse putat, celsitudinem & gloriam querere. 2. Quia utile commodumque esse existimat, honores & dignitates acceptare. 3. Quia gloriosum esse censet, illas possidere. At Evangelium & Gratia Christi docent. 1. Generosus contemni honores & dignitates terrenas, quam desiderari & queri. 2. Utilius reculari plerumque quam acceptari. 3. Gloriosius esse illas promereri, quam possidere.

Expende quo præconio Mardocheus ex ore Aman fuerit in Regia Affueri urbe celebratus: *Hoc honore condignus est, quemcumque Rex voluerit honorare.* At quis tibi, o Aman, eam laudis & præconii formulam suggestit? Non Rex: Is enim te dicente hoc præscripserat præconium: *Sic honorabitur, quemcumque Rex voluerit honorare.* Credi-ne potest illustrius ab Aman Mardochei inimico in Mardochei gratiam adinventum clogium, quam Rex ipse ad nutum ejus præscripsisset, existimantis id sibi honoris ab ejus Majestati decerni? Minimè. Unde Rex ipsi diffidens, illum sigil-

2. Cor. 7. 11.
Phil. 27. 9.

Osca 2. 6. 7.

Esai 6.

latum, nec absque minis monuerat, *Cave ne quidquam de his que locutus es, prætermittas.* Sed Spiritus Sanctus, cui Mardochei honos curæ erat, ejus laudes in ipso inimici ore ita perfecit, ut non tam Regio affectu honoratus, quam summo illo honore dignus prædicaretur. Quid enim magnum fuerit honorem adipisci, nisi honore dignus sis? Honor gemma quædam est, cujus auro vincita pulchritudo valde intenditur, magisque radiat; plumbo verò inersitata, sordidi illius metalli conjunctione minuitur: sic honor in eo qui præclaris dotibus & virtute præditus est magis splendescit; in homine indigno & vitioso speciem omnem & splendorem perdit. *Gemmarum divites vene, ait Cassiodorus, auri fulgore præstantur; & gloriam pulchritudinis capiunt, quia nulla degeneri vicinitate sordescunt. Sic bona merita splendidis dignitatibus sociata, alternis præconio adjuvantur; & unius rei facies de addita venustate pulchrescit.*

Cùm Samuël Regnum Saülis prænuñciaret, respondit Saül: *Namquid non filius femini ego sum, de minima Tribu Israël, & cognatio mea novissima inter omnes familias de Tribu Benjamin? Quare ergo locutus es mihi sermonem istum?* Nullam tamen rationem habuit Propheta excusationis Saülis. Nam quò magis quis honore ac dignitate se indignum censet, eò dignior judicandus est. Unde S. Hieronymus ad Heliodorum scribens de Nepotiano Sacerdotium recusante: *Quantò magis repugnabat (inquit) tantò magis in se studia omnium concitabat: & merebatur negando, quod esse volebat, eoque dignior erat, quò se clamabat indignum.*

Jesus ergo cùm cognovisset, quia venturi essent ut raperent eum, & facerent eum Regem, fugit iterum in montem ipse solus. Quis principari hominibus tam sine culpa potuisset, quam is qui hos regeret quos ipse creaverat? Sed quia idcirco in carne apparuit, ut non

Lit. 5.
Pararom.
Eph. 49.

1. Reg. 9. 11.

S. Gregorius
1. 9. Pastor.
Ca. 1.

cc

cc

cc

cc

solum nos per passionem redimeret, verum etiam per
 conversationem doceret, exemplum se sequentibus praebens,
 Rex fieri noluit, ad crucis verò patibulum sponte
 pervenit; oblatam gloriam culminis fugit, poenam
 peccatorum appetit: ut membra ejus discerent fa-
 vores mundi fugere, terrores minimè timere, pro ve-
 ritate adversa diligere, prospera formidando declinare:
 quia & ista saepe per tumorem cor inquinant, & illa
 per dolorem purgant. In istis se animus erigit; in illis
 autem etiam quando se exererat, sternit. In istis se
 homo obliviscitur, in illis verò ad sui memoriam praebens
 etiam coactusque revocatur. In istis saepe & ante-
 acta bona depercutit, in illis autem longi temporis ad-
 missa terguntur. Nam plerumque adversitatis magister
 sub disciplina cor premitur: quod si ad regimini
 culmen eruperit, in elationem procius usu gloriae per-
 mutatur. Sic Saül, qui indignum se prius considerans
 fugerat, mox ut Regni gubernacula suscepit, intui-
 mit.

FERIA II. POST DOMINICAM IV.
 QUADRAGESIMÆ.

*Auferte ista hinc, & volite facere domum Pa-
 tris mei domum negotiationis.* Joan. ij. 16.

Licet Deus ubique sit, utpote immensus, licet cælum
 & terram impleat, nec Templis manufactis
 circumferibatur majestas & gloria ejus; licet in omni
 loco sit adorandus & orandus; in cælo tamen & in
 Templis divino suo Nomini dicatis singulari ratione re-
 sidet; in cælo, quia ibi gloriam suam, seque ipsum
 ut in se est beatis manifestat; in Templis, quia ibi gra-
 tias suas hominibus communicat, & ab illis vult in fa-
 ctis illis locis adorari. Cælum primum Templum est

Majestatis Dei; Templum ipsum cælum est angustius,
 in quo ab hominibus Angelorum candidatis, ut loqui-
 tur Tertullianus, adoratur, colitur, oratur. *Domi-
 nus in Templo Sancto suo, Dominus in cælo sedes
 ejus. . . . Afferte Domino gloriam & honorem, afferte
 Domina gloriam nominis ejus, adorare Dominum in
 Atrio Sancto ejus.* Ideo Templum domum suam vocat,
 ad quam cum reverentia & tremore convenire de-
 beat populus, victimas ejus offerre Majestati, adorare
 & laudare Dominum *Quoniam bonus, quoniam in sa-
 culum misericordia ejus.* Orationes autem fervorum
 suorū, in ea quam elegit Sacrificii domo, se exau-
 ditorum pollicetur. *Oculi mei erunt aperti, & aures
 meae erectæ ad orationem ejus qui in loco isto oraverit.
 Elegi enim & sanctificavi locum istum, ut sit nomen
 meum ibi in sempiternum, & permanent oculi mei,
 & cor meum ibi cunctis diebus.* Templis certè nostris
 major debetur reverentia, quàm Templo Hierosoly-
 mitano, siquidem in iis excellentius offertur sacrifi-
 cium, corporis nimirum & sanguinis Christi; cujus
 typi fuere veterum oblationes victimarum: ibi admini-
 strantur Sacramenta virtute majora & efficaciora: Ibi
 Christus reipso præsens est in sanctissimo Eucharistiæ
 Sacramento, ut dicitur omnibus adoretur. *Adorate sca-
 bellum pedum ejus, quoniam sanctum est.* Quia enim
 in ipsa carne hic ambulavit, quam de carne Mariæ sus-
 cepit, de terra terram, & ipsam carnem nobis man-
 ducandam ad salutem dedit; nemo autem illam car-
 nem manducat, nisi prius adoraverit: inventum est
 quemadmodum adoretur tale scabellum pedum Domi-
 ni, & non solum non peccemus adorando, sed peccemus
 non adorando. Ibi Spiritus Sanctus velut in san-
 ctuario suo præsidet fidelium orationibus, *Postulans
 pro nobis, id est, postulate nos faciens, gemitibus in-
 narrabilibus.* Ex templis igitur auferte debemus, qua-
 cumque reverentiæ debita eorum sanctitati, & Dei illa

Psal. 118.

Psal. 118.

Psal. 118.

Psal. 118.

S. Aug. in hunc

Psal.

inhabitantis majestati repugnant. *Auferte ista hinc.*
 1. Auferte immodestiam & scandalum per modestum
 & honestum habitum ac firum corporis. 2. Auferte eva-
 gationes ac distractiones per attentionem mentis. 3. Au-
 fertate peccatum, aut certe affectum peccati, per virtu-
 tatem penitentiae & contritionem cordis. *Auferte*
ista hinc, & nolite facere domum Patris mei domum
negotiationis.

1. Modestia externum corporis cultum & ornatum
 moderatur, ut in eo nihil sit superfluum, nihil disso-
 lutum, nihil affectatum. Externos etiam corporis mo-
 tus ac firmi componit, ut nihil sit in eis quod ejus-
 quam offendat aspectum, sed quod interioris hominis
 deceat sanctitatem. Nam *Amictus corporis, & risus*
dentium, & ingressus hominis enunciant de illo. Hanc
 omnibus Christianis virtutem commendat Apostolus:
 Sed in Templo maximè hanc exhibere debent, ut nihil
 sit in oculis petulans, nihil in vultu procax, nihil fu-
 catum, nihil in toto corporis habitu dissolutum, super-
 bum, affectatum. *Modestia vestra nota sit omnibus*
hominibus, Dominus enim prope est. Hinc mulieres
 velatas orare jubet Apostolus. Ideo piissimi Imperato-
 res Theodosius & Valentinianus arma in Templis de-
 ferri lata Lege prohibuerunt; ipsique depositis armis
 & diademate, Tempia Deo dicata ingrediebantur. Ideo
 jus azyli Templis collatum est Legibus Imperatorum,
 ut rei qui ad illa confugerent, ab omni violentia tuti
 essent. *Sufficiat profugis istis Dei auxilium, cui & ar-*
ma & leges, & ipsa etiam Regia Majestas subiecta
est. Nam & nos qui semper jure imperii armis circum-
 damur, quosque sine armatis stipatoribus esse non con-
 venit, Dei Templum ingressuri, foris arma relinqui-
 mus, & ipsum etiam diadema deponimus; & quo sub-
 missioris etiam imperii speciem preferimus, eo magis
 imperii Majestas nobis promittitur. *Ad sacra quoque*
Altaria munus tantum offerendorum causa accedi-

Eccles. 19.

Philipp. 4. 5.

1. Cor. 11.

Edictum
 Theodosii &
 Valentinian.
 Imp. Cod.
 Theodos.
 Lib. 9. Tit.
 41.

ma: & cum circumseptum sacrorum aditum ingressi
sumus, statim egredimur, nec quidquam ex propin-
qua divinitate nobis arrogamus. Quantum à prisca illa
 pietate distant nostri temporis viri ac mulieres? Iste
 cum omni mundi muliebris luxu & fastu, collo nudæ,
 vultu fucate, *Nundinariais capita* circumferentes,
 fracto incessu, caudatis vestibus, auro & margaritis
 fulgentes, æmulo cum Altaribus ornatu, & pretiosa-
 rum vestium magnificentia certantes, adstantium oculo-
 s à sacratissimis averfos Mysteriis ad se convertunt,
 formæ lenociniis corda suffurantur, quæ ut sursum eri-
 gantur ad Dominum, Sacerdos commonet. Illi verò,
 scilicet, viri lascivientes petulantibus oculis scintillas li-
 bidoium conflabant; *Ignem alienum*, impudicum
 amorem accendant in conspectu Domini; quibus Rex
 Regum meritò exprobet in furore iræ suæ, quod olim
 Afluetus misero Aman: *Etiam Reginam vult oppri-*
mere, me presente, in domo mea. Nam *Qui viderit*
mulierem ad concupiscendum eam, jam machatus est in
corde suo. Huc illic volvunt oculos, nugantur, con-
 fabulantur, sacrosanctis Mysteriis, & divinis Offi-
 ciis, aut Concionibus velut theatricis spectaculis adstant;
 & si quando unum genu in terra ponunt, cum Chris-
 ti Corpus elevatur, Christo insulant immodestiam suam,
 ut milites apud principem Sacerdotum in faciem ip-
 sius Jesu expulentes, colaphis cædentes, & dicentes:
Propheta nobis, Christe, quis est qui te percussit.

Natu. 19.

Ester 7. 1.

Math. 5. 27.

Math. 26. 61.

II. Auferendæ sunt è Templo evagationes & distra-
 ctiones mentis, per attentionem ad sacrosanctum Sacri-
 ficium, & ad orationem. Abigendæ sunt mulsæ mo-
 rientes, quæ perdunt suavitatem unguenti, mens à tu-
 multuosis sæculi negotiis avocanda, & intra se colligi-
 enda est. Claudatur ergo contra adversarium pectus,
 & soli Deo pateat, cum ad orationem stamus. Cogi-
 tatio omnis carnalis & secularis abscedat, nec quic-
 quam tunc animus quam illi solum cogitet quod preca-

cc 5. Cyprian.
 cc Tract. De
 Oratone.
 cc

tur. *Quomodo te audiri postulas à Deo, cum te ipse non audias? Vis esse Deum memorem tui cum rogas, quando tu ipse memor tui non sis? Hoc est ab hoste in totum non cavere; hoc est, quando oras Deum, majestatem Dei negligentia orationis offendere: hoc est vigilare oculis & corde dormire; cum debeat Christianus & cum dormit oculis, corde vigilare.* Vide Lib. 5. Theolog. Dogmat. & Moral. Cap. 1. Art. 9. n. 3. Ante orationem preparate animas vestras. Orantes cogitate vos sub oculis Dei stare, corda sursum erigite ad Dominum, irruentia negotiorum, & rerum quarumvis terrenarum phantasmata procul pellite. *An forte ista hinc, & nolite facere domna Patris mei domum negotiationis.*

III. Peccatum, aut certe affectus peccati per penitentiam & contritionem cordis auferre debemus, cum ad Templum Dei accedimus: siquidem aliàs Patrem promereri, placare Iudicem non valemus, sacrificii fructum percipere, postulata impetrare non possumus. *Iniquitatem si aspexit in corde meo, non exaudiet Dominus.* Et, *Qui averit aurem suam non audiat legem, oratio ejus erit execrabilis.* Ea conditione se preces populi sui in Templo suo exaudiriurum pollicitus est Dominus, ut animo peccatorum penitente oraret. *Sic lausero calum, & pluvia non fluxerit, & mandavero locuste ut devoret terram, & misero pestilentiam in populum meum: conversus autem populus meus, super quem invocatum est nomen meum, deprecatus me fuerit, & exquisierit faciem meam, & egerit penitentiam à vitiis suis pessimis: & ego exaudiam de calo, & propitiu ero peccatis eorum.* Tempore veteris Legis ab aditu Templi arcebantur quicumque legali immunditia polluti erant, donec ritu à Lege præscripto expiati essent. Primis Ecclesiæ sæculis, quando stetit penitentialis Disciplina, publicè Penitentes à sacrorum Mysteriorum non participatione solum, sed & conspectu

Psal. 67.

Prov. 21.

2. Paralip. 7.

arcebantur, nec Templum adibat nisi ut Dei verbum audirent, veniam precarentur, ingemiscerent, lacrymarentur, & humillimè prostrati, expiarentur orationibus Sacerdotum. Quamò magis indigni vel ipso tremendorum Mysteriorum conspectu, Templicque in quo Dei Majestas residet, censendi sunt, qui in affectu peccati perleverant, nec ullum habent penitentia sensum, nullum contritionis initium, quin potius nova fortè peccata meditantur? Miseri, ingrati, sacrilegi, in quibus funestum illud Prophetæ oraculum implebitur: *Dixit maledictionem, & venit ei; noluit benedictionem, & elongabitur ab eo. Et induit maledictionem sicut vestimentum, & intravit sicut aqua in interiora ejus, & sicut oleum in ossibus ejus. Exurge Domine, judica causam tuam, & qui factio quasi flagello de sumiculis vendentes & ementes, domumque Patris tui, & consequenter tuam, qui unus cum Patre Deus es, profanantes ejecisti, emenda eos qui violant sanctitatem Templorum nomini tuo consecratorum; verbera eos ad emendationem, non ad perditionem: fac ut peccatorum suorum gravitatem agnoscant, & penitentiam agant.* *Leva manus tuas in superbia eorum in finem.* *Quanta malignatus est inimicus in Sancto, & gloriati sunt qui oderunt te, in medio solemnitatis tue.* *Leva manus, tuas ut Pater corripiens & erudiens, non ut judex sæviens & perdens. Inimicos ad te converte, & per gratiam tuam fac amicos.* Da ut in spiritu humilitatis, & in animo contrito adorent in Templo sancto tuo, & conscantur nomini tuo; ut solvant calcamenta de pedibus suis, id est, affectum peccati & pravæ cupiditates exuant, cum domum orationis adeunt: ne propter malitiam suam à Templo gloriæ tuæ ejiciantur. Vide Lib. 5. Theol. Dogmat. & Moral. Cap. 1. Art. 5. n. 5.

Psal. 107. 11.

Psal. 71.

FERIA IV. POST DOMINICAM IV.
QUADRAGESIMÆ.

Præteriens Jesus vidit hominem cæcum à nativitate: & interrogaverunt eum Discipuli ejus: Rabbi, quis peccavit, hic, aut parentes ejus, ut cæcus nasceretur? Joan. IX. 1. & 2.

Cæcitas corporis sine ullo proflus hominis cæci peccato contingere potest, non verò cæcitas cordis. Hoc enim malum, & peccatum est, & pena peccati, & causa peccati. Omnes homines à nativitate cæci, quia peccatores & filii iræ nascuntur. *Error & tenebra peccatoribus concreta sunt. Peccata propriæ voluntatis novas tenebras hominum mentibus offundunt. Ambulant ut cæci, quia Domino peccaverunt. Hæc voluntaria cæcitas, quæ hominis libertate inchoatur, Dei lumen gratiæ suæ subtrahentis justitiâ consummatur. Evanescunt in cogitationibus suis, & obscuratum est inspiens cor eorum... Et sicut non probaverunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conveniunt. Ignorantia & cæcitas non excusant eos qui intelligere noluerunt ut bene agerent, vel scire neglexerunt; aut dignos se præberunt qui desererentur lumine veritatis, quod occulto judicio, nunquam tamen injusto Deus facere potest, & plerumque facit. Inexcusabilis est omnino peccator, vel reatu originis, vel additamento propriæ voluntatis, sive qui novit, sive qui ignorat, sive qui judicat, sive qui non judicat: Quia & ipsa ignorantia in eis qui intelligere noluerunt, peccatum est; in eis autem qui non potuerunt, pœna peccati. Ergo in utriusque non est justa excusatio, sed justa damnatio.*
Vide

S. August. Lib. 5. Cont. Julian. C. 3. Eccl. 27. 16.

Sophon. 17.

Rom. 1. 21. & 28.

S. August. Epist. 104. ad 16.

FER. IV. POST DOM. IV. QUAD. 289
Vide *Lib. 3. Theolog. Dogmat. & Moral. Tract. de Peccatis, Cap. 4. Art. 1. Regulis 71. 73. 75.*

In cæcitate cordis tria vos considerare velim, Auditores: 1. Hominis spiritaliter cæci calamitatem, ut timeatis. 2. Spiritalis cæcitatæ causas, ut caveatis. 3. Remedia, ut quæratis & postuletis.

I. Qui spiritaliter cæcus est, errat à via veritatis & justitiæ, frequenter offendit, & cadit in peccatum, spiritalium hostium incusibus expositus est, vixque potest ab illis se tueri; vix aliquid boni operatur; ligatus quasi vinculis tenebrarum, vix se movere potest. *Non est Deus in conspectu ejus, inquinata sunt via illius in omni tempore. Similis est ejus calamitas miseria Ægyptiorum in horrendis illis tenebris, quibus eos Deus percussit ob impietatem & immanitatem in populum suum. Vinculis tenebrarum & longæ noctis compediti, inclusi sub tellis, fugitivi perpetua providentiæ jacerunt. Et dum putant se latere in obscuritate, tenebroso oblivionis velamento dispersi sunt, paventes horrendæ, & cum admiratione nimia perturbati. Cogitate pravariationem legis quam dignè lux deserat veritatis: qua desertus utique fit cæcus, & plus necesse est offendant, & cadendo vexetur, vexatusque non surgat. In tenebris ambulat, in via lubrica & precipitiis plena, insidiantibus & insequentibus salutis suæ hostibus, angelis rectoribus tenebrarum harum. Fiat via illorum tenebra, & lubricum: & angelus Domini persequens eos. Horrenda via. Tenebras solas quis non horreat? Lubricum solum quis non caveat? In tenebris & lubrico quæ is? Ubi pedem figis? Sunt ista duo mala magne pœnæ hominum: tenebra ignorantia, lubricum luxuria. Fiat via illorum tenebræ & lubricum, & angelus Domini persequens eos: Ut non possint stare. Nam unusquisque in tenebris & in lubrico cum videri quia si pedem moverit, labitur. & lux illi ante pedes non est; vel hoc fortè facit ut exspellet donec*
T

Psal. 10. 5.

Sap. 17.

S. August. Lib. 10. Nat. & Grat. C. 22.

Psal. 34. 4.

1. An. 107.

Serm. 1. in hanc Psal.

11. P.

lucet : sed ibi est angelus Domini persequens eos. Similes sunt Samsoni cui Philistaei eruerunt oculos, cumque ad molam verendam ut iumentum alligauerunt. Per errores suorum sensuum, quasi circa ambages molarum, laboriosa miser statione versatur, usui suo vacuus, & operosus alieno : stat in via peccatorum, compeditus vinculis cupiditatum suarum : & ipse sibi carcer est, oblesus tenebris erroris sui, & conscientiae squalore concretus, in semetipso pistrini ergastulum patitur : saxum cordis sui pertinacia iniquitatis induratum quasi molam versat, farinam hostibus suis de corrupta anima suae fruge conficiens.

II. Excaecantur oculi corporis fumo, igne, pulvere. Excaecantur oculi cordis fumo ambitionis, igne luxuriae, pulvere avaritiae & cupiditatis rerum terrenarum. Ambitiosi & superbi caeci sunt. *Evannerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum.* Caeci sunt, qui terrenarum dignitatum & honorum vanitatem non vident. *Spes impii tanquam fumus qui à vento diffusus est : & tanquam memoria hospitis unius diei praeirentis.* Caeci sunt, qui inanis gloriae cupidissimi sunt, in hominum errore & mendaciis ut plurimum fundatae. *Quid ista caecitate tenebrosus, ad obtinendam inanisissimam gloriam errorem hominis aucupari, & Deum testem in corde continere ? quasi verò nullo modo comparandus sit error illius qui te bonum putat, errori tuo qui homini de falso bono placere studeas, de vero malo discipules Deo.*

Excaecat oculos cordis luxuria. *Supereccidit ignis, & non viderunt solem.* Hinc de senibus illis impudicis, qui Susanna calcitati sunt insidiati, scriptum est : *Exarserunt in concupiscentiam ejus, & everterunt sensum suum, & declinaverunt oculos suos, ut non viderent calum, neque recordarentur iudiciorum justorum.* Vide Lib. 3. Theolog. Dogm. & Moral. Tract. de Peccatis, Cap. 8. Art. 4. n. 1.

Denique interioris hominis oculos exciecat avaritia. *Nemo potest eorum qui delectantur presentibus & caducis, caelestia ac spiritualia contineri* (inquit S. Chrylостomus) *Qui verò ista contempserit, & velut umbram haec & pulverem auerit, velocius ad illa perveniet. Nam & apud homines hic mos est, ut tum thesauros suos & reconditas divitias patefaciant filijs suis, cum eos jam adultos viderint, & puerilis lascivia vitia respicisse : donec enim his decessi sunt, non possunt eis parentum secreta committi. Ita ergo & Anima, nisi prius didicerit terrena continere, caelestia mirari non poterit : & contra, quando caelestia miratur, necessario terrena spernit ac despicit. Unde S. Paulus ait : Animalis homo non percipit quae Dei sunt. Nihil magis opponitur caritati veritatis, quam venenum cupiditatis. Illis verò qui caritatem veritatis non receperunt, mittet Deus operationem erroris, ut credant mendacio.*

III. Caecitatis spiritualis remedia. 1. Humilitas & agnitio ipsius caecitatis. Ideo Pharisaei magis caeci quam ille qui caecus natus erat, illuminati non sunt, quia caecitatem suam non agnovissent. *Nunquid & nos caeci sumus ?* (inquebant) *Quibus Christus respondit : Si caeci essetis, non haberetis peccatum : Nunc verò dicitis, Quia videmus ; peccatum vestrum manet. Necessè est ut Christus luto inungat oculos nostros, ut gratia sua medicinali ostendat nobis omnia quae in hoc mundo amamus, omnia quae sensibus nostris & cupiditatibus blandiuntur, lutum esse. Et limvit lutum super oculos ejus.* 2. Mandato Christi Jesu obediendum est absque mora ; eundem ad piscinam poenitentiae, in eaque lavandi sunt oculi. *Vade, lava in natatoria Siloe (quod interpretatur, Missus)* 3. Credendum in Filium Dei fide per dilectionem operante, eique adhaerendum. *At ille ait : Credo, Domine ; & prociens adoravit eum.* Terribile illud iudicium timeamus, de quo Jesus ait :

Judic. 16.
S. Paulus.
Eph. 4.
ad Sever.
Tom. 6.
Biblicae.
Luc. 11.
Lugdun.

Sap. 7. 15.

S. August.
in Cap. 6.
Eph. ad
Galat. n. 19.

Thal. 17. 9.

Daniel. 11.

S. Chrysol.
Lib. 5. de
Cumpend.
cordis Tom.
& Edit. Fren.
Duc. p. 115.

1. Cor. 2. 14.

2. Thess. 2. 10.

Joan. 9. 41.
& 41.

In iudicium ego in hunc mundum veni, ut qui non vident videant, & qui vident cæci fiant. Timeamus ne auferatur à nobis lux nostra, immò lux Dei, sine qua videre non possumus. Oremus ut illuminet oculos nostros, ne unquam obdormiamus in morte, ne quando inimicus noster adversum nos se prævaluisse gloriatur. Deus meus, illumina oculos meos, ut cognoscam mundi & rerum omnium temporalium vanitatem, ne ipsas attem. Illumina oculos meos, ut cognoscam infirmitatem meam, ne de meis viribus præsumam. Illumina oculos meos, ut cognoscam veritatem tuam & legem tuam, cognitione cum amore conjunctâ, ne ab illa unquam deficiam, camque transgrediar. Illumina oculos meos, ut cognoscam Christianæ professionis sanctitatem & officia, illaque fideliter adimpleam. Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte: nequando dicat inimicus meus, Prævalui adversus eum.

*Psalm. 132. 4.
5.*

FERIA V. POST DOMINICAM IV.
QUADRAGESIMÆ.

Ecce defunctus efferebatur filius unicus Matris sue, & hæc vidua erat; & turba civitatis multa cum illa. Quam cum vidisset Dominus, misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere. Luc. vij.

Non in Philosophorum scriptis, sed in Evangelio; non in ratione, sed in fide; non in blandimentis & compassione amicorum hujus sæculi, sed in verbis Jesu Christi, solarium querere debemus in morte eorum nostrorum. *Noli flere.* Temperandum est à lacrymis, aut certè modus adhibendus est dolori, ne sicut Gentiles fide, spe, & caritate destituti contristemur.

Noli flere, sive propinquos & amicos tibi mors eripiat, sive tibi ipsi invideant; siquidem mors prævita diuturna hominibus, Christianis, in hoc mundo peregrinantibus, optanda est. 1. Hominibus mors vitæ melior est, quia finis miseriarum & calamitatum. 2. Christianis, quia finis peccatorum. 3. Peregrinis, quia finis peregrinationis, & migratio ad caelestem patriam est.

I. Quid est quòd hæc vita delectet, plena ærumnarum & sollicitudinum? *Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis.* Nulla potest esse jucunditas inter has vitæ nostræ amaritudines aut dolores, quæ vel ex corporis ipsius infirmitate, vel extrinsecis accidentium incommoditate generantur. Anxii enim semper, & ad ipsa lætorum vota suspensi, quodam fluctuamus incerto, sperantes dubia pro certis; incommoda pro secundis, caduca pro solidis, nihil habentes potestatis in arbitrio, nihil firmitatis in voto. At si aliquid contra voluntatem acciderit, perditos nos putamus, plusque adveforum dolore frangimur, quàm secundorum fructu potimur. Quibus igitur carent bonis morientes, qui magis eripiuntur incommodis? Nulla hominum conditio à miseria immunis. Florentibus prosperioris vitæ ros spinæ mentis, animæque sentes semper adiunguntur. *Irruiles licet, o homo, aut splendore nobilitatis, aut fastigio potestatis, aut fulgore virtutis, semper tibi spina proxima est, semper est sentis, semper inferiora tua respice, super spinas germinas, nec proluxa gratia manet: brevi unusquisque decurso ætatis flore marcescit.* Hinc Ecclesiastes ait: *Laudavi magis mortuos quàm viventes: & feliciorem utroque judicavi, qui necdum natus est, nec vidit mala quæ sub sole fiunt.* Et alibi: *Melior est dies mortis die natiuitatis.* Fuisse quidam feruntur populi, qui ortus hominum lugerent, obitusque celebrarent: Nec imprudentes; eos enim qui in hoc vitæ salum venissent,

*Job. 14.
ce S. Ambros.
ce Lib. de fide
ce Resurrecti.*

*ce S. Ambros.
ce Lib. 3. Maxam
ce Cap. xi.*

*Ecclesiast. 4.
ce 2. & 3.*

*Eccles. 7. 2.
ce S. Ambros.
ce Lib. de fide
ce Resurrecti.*

merendos putabant: eos verò qui ex istius mundi procellis & fluctibus emerissent, non iniusto gaudio prosequendos arbitrabantur. *Nos quoque ipsi*, inquit S. Ambrosius, *Natales dies defunctorum obliviscimur, & cum quo obierunt diem cœbri solemnitate renovamus, & itaque si plena oneris vita, utique finis ejus allevamentum est: allevamentum autem est bonum: mors autem finis: mors igitur bonum est.*

II. Mors optanda Christianis præ vita, quia finis est peccatorum. Ipsi iusti quotidie peccant. Manet in eis concupiscentia, quantumvis cum ea pugnent; infelix autem illud peccati semen, nova in dies peccata patit. Non exstinguetur autem nisi ipsa corporis morte.

Quid igitur tantopere vitam istam desideramus, in qua quanto diutius quis fuerit, tanto majore oneratur sarcina peccatorum? Ipse Dominus ait: *Sufficit dies malitia sua*. Et Jacob ait: *Dies annorum vita mea centum triginta minimi & mali*; Non quia dies mali, sed quia nobis accessu dierum malitiæ incrementa cumulantur. Nullus enim dies sine nostro peccato præterit. Hinc Apostolus ait: *Mibi vivere Christus est, & mori lucrum*. Quasi servus Christi, non refugit vitæ obsequium; & quasi sapiens lucrum mortis amplectitur. *Lucrum est enim evasisse incrementa peccati*. Lucrum evasisse deteriora, & ad meliora pervenisse. Christiani mortem timere non debent ut finem naturæ: mortem cum gaudio suscipere debent ut finem peccati. Deus mortem non fecit, sed postquam homo lapsus in flagitium est prævaricationis & fraudis, sententia eum comprehendit ut in terram suam terra remearet: sic mors quæ peccati filia & pena est, facta est finis peccati. *Ne quo esset vita diuturnior, eo fieret culpa numerosior*; passus est Dominus subintrare mortem, ut culpa cessaret. Immutata mors electorum respectu, miserentis Dei beneficium est, eos rapientis ut tentationum subtrahantur incerto, & ne grandioris ætatis

accessu depraventur. *Placens Deo factus est dilectus, & vivens inter peccatores translatus est*. Raptus est ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam illius. . . . Placens erat Deo anima illius: propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatum. Mortem ut finem peccati spectabat Apostolus, cum suspirans exclamabat: *Quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum*. . . . *Desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo*. Addiderim, ipsiis peccatoribus mortem esse vitæ meliorem. *Gravius est enim ad peccatum vivere, quam in peccato mori*: quia impius, quandiu vivit, peccatum auget: si moriatur, peccare desinit. Plerique criminum suorum absolutione latantur. Si emendaturi sunt, rellè: si perseveraturi in eis, stultè: quia longè illis plus damnatio profuisset, ne incrementa facerent peccatorum.

III. Mors iustis expectanda præ vita, quia finis peregrinationis, & transitus ad cælestem patriam. *Dum sumus in corpore, peregrinamur à Domino*. . . . *Audemus autem & bonam voluntatem habemus magis peregrinari à corpore, & presentes esse ad Dominum*. Hinc Propheta Rex ait: *Hec mihi, quia incolatus meus prolongatus est!* Nam si dulcis patria, amara est peregrinatio, si amara peregrinatio, tota die tribulatio. *Quando non est vribulatio? quando in patria delectatio?* Perfecti Christiani patienter vivunt, delectabiliter moriuntur. *Qui desiderat, sicut dicit Apostolus, dissolvi & esse cum Christo, patienter vivit, delectabiliter moritur*. Christiani exules mundi, *Hominum genus morti expeditum* (inquit Tertullianus.) Considerandum est, fratres dilectissimi, & identidem cogitandum, renunciasse nos mundo, & tamquam hospites & peregrinos isthinc interim degere. Amplectamur diem, qui assignat singulos domicilio tuo, qui nos isthinc ereptos, & laqueis secularibus extolutos

Tam. Lib.
de bono
Mortis,
C. 2.

S. Ambros.
Ibid.

Math. 6.
14.
Gen. 47. 12.

Philipp. 1. 1.

S. Ambros.
Lib. de bono
Mortis, C. 4.

Sap. 4. 10. 11.
14.

Rom. 7. 24.

S. Ambros.
Lib. de bono
Mortis, C. 7.

1. Cor. 5. 6.

S. August.
in Psal. 12.

S. August.
Tract. 9. in
Joan.

S. Cyprian.
lib. de dilect.
talit.

cc

cc

296 INSTITUT. CONCIONAT. PARS II.
 paradiso restituit, & regno caelesti. Quis non peregre
 constitutus properaret in patriam regredi? Quis non ad
 suos navigare festinans, ventum prosperum cupidius
 optaret, ut velociter caros liceret amplecti? Patriam
 nostram paradysum computamus, parentes Patriarchas
 habere jam coepimus; quid non properamus & curri-
 mus ut patriam nostram videre, ut parentes salutare
 possimus? Magnus illic nos carorum numerus exspe-
 ctat, parentum, fratrum, filiorum frequens nos &
 nobis in commune laetitia est; Vide Lib. 5. Theolog.
 Dogmat. & Moral. Cap. 2. Art. 5. quo Dominicæ
 orationis petitio altera explicatur, *Adveniat Regnum*
tuum.

FERIA VI. POST DOMINICAM IV.
 QUADRAGESIMÆ.

Domine, jam fiet, quadriduus est enim.
 Joan. XI. 39.

Ezech. 18.

Joan. 14.

*S. Patrus
 Chrysol.
 Sermon. 19.*

P Ecceat mors Animæ. *Anima qua peccaverit, ipsa morietur.* Sicut corpus de anima, sic anima de Deo vivit: sicut moritur corpus cum ab eo recedit anima, sic moritur anima cum ab ea recedit Deus. *Dimitte mortuos sepelire mortuos suos,* (ait Christus.) Recedente anima mox corpori fautor, corruptio, putredo, vermis, cinis, horror, & omnia vitæ detestanda succedunt: Discedente Deo, confectum venit in animam peccatorum fautor, corruptio criminum, vitiorum putredo, conscientia vermis, vanitatum cinis, infidelitatis horror: & sic in corporis sepulcro vivo funis animæ jam sepultæ.

FER. VI. POST DOM. IV. QUAB. 297

Tres mortui à Christo suscitati tria peccatorum genera significant. Sicut tribus gradibus ad peccatum pervenitur, suggestione, delectatione, consensione: ita ipsius peccati tres sunt differentia, in corde, in facto, in consuetudine, tanquam tres mortes. *Una quasi in domo, cum in corde consentitur libidini; altera jam prolata quasi extra portam, cum in factum procedit assensio: tertia cum vi consuetudinis male tanquam mole terrena premitur animus, quasi in sepulcro jam putens.* Hujus mortis figura Lazarus in sepulcro factens. *Domine, jam fiet, quadriduus est enim.* Revera ad istam consuetudinem quarto quodam progressu pervenit anima. *Prima est enim quasi titillatio delectationis in corde, secunda consensio, tertia factum, quarta consuetudo.* Vide Lib. 3. Theolog. Dogm. & Moral. Tract. de Peccatis, Cap. 1. Art. 9.

*S. August.
 Lib. 2. de i.
 Sermon. Dom. in
 Monte. C. 12.*

*S. August.
 Sermon. 97.
 alias 44.*

I. Peccatoris pravis habitibus & diuturna consuetudine peccati implicati miserior status, quam Lazari mortui quadridui & factens. 2. Peccatoris hujusmodi mirabilior conversio quam resurrectio Lazari.

Miserabilem statum hominis diuturna & inveterata peccati mortalis consuetudine irretiti egregie ac luculenter describit S. Augustinus Sermon. 98. alias 44. *De Verbis Domini.* Vide Lib. 3. Theolog. Dogmat. & Moral. Tract. de Peccatis, Cap. 4. Regula 82. Primus ad hoc malum gradus, spiritalis languor animæ. *Erat quidam languens Lazarus.* 2. Sopor seu vigilantie Christianæ defectus, *Lazarus dormit.* 3. Mors animæ per mortale peccatum, *Lazarus mortuus est.* 4. Consuetudo peccandi, *Quadriduus est.* 5. Fauctor seu scandalum, *Jam fiet.* In illo miserabili statu omni sensu miseræ suæ sunt destituti, & ideo infelicissimi. Quod enim miserius misero non miserentibus sibi? Cum consuetudo mali non eos sinat videre quia malum est, *Finit* *S. August.*
defensores malorum fallorum suorum, irascuntur cum

reprehenduntur. Bibunt sicut aquam iniquitatem: lætantur cum male fecerint. Legis vocem contemnunt.

Proverb. 10.

S. Bernard.
Lib. 1. de
Consid. C. 2.

Impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit. Profundum illud sepulcrum est gravi lapidis mole clausum, quæ duritia cordis est. Solum est cor durum, quod semetipsum non exhorret, quia nec sentit. Nemo duri cordis salutem unquam adeptus est, nisi quem forte miserans Deus, abstulit ab eo, juxta Prophetam, cor lapideum, & dedit cor carneum. Quid ergo cor durum? Ipsum est quod nec compunctione scinditur, nec pietate molliitur, nec movetur precibus. nimis non cedit, flagellis duratur. Ingratum ad beneficia est, ad consilia insiduum, ad judicia seivum, inveroendum ad turpia, impavidum ad pericula, inhumanum ad humana, temerarium ad divina: prateritorum obliviscens, presentia negligens, futura non prævicens. Ipsum est cui prateritorum, prater solas injurias nihil omnino non praterit, presentium nihil non perit; futurorum nulla, nisi forte ad ulciscendum prospectio seu preparatio est. Et ut brevi cuncta horribilis mali mala complectar, ipsum est quod nec Deum timet, nec hominem reveretur. Profundum illud peccatorum tenebrosum est, quas tenebras nec lumen rationis cupiditatibus excæcat, nec lumen fidei mortuæ & pene corruptæ, nec lumen gratiæ invalidæ, aut iusto Dei judicio negatæ dissipare potest. In illo malitiæ centro peccata peccatis addentes, funesta quiete peccatores fruuntur, nullis conscientia stimulis excitati. Et non suffecerat errasse eos circa Dei scientiam, sed & in magno viventes inscientia bello, tot & tam magna mala pacem appellanti. Hunc peccatoris inverterati statum sub figura calamitatis Judæi populi Jeremias Propheta lugeat. In tenebrosis collocavit me, quasi mortuus semperiteros. Hæc peccati pœna est, simul & peccatum. Ex pœna etenim culpa est, videre bonum quod agere debeat, & implere non posse: & rursum ex graviore pœna culpa

Lamentat. 3.
S. Hieron.
lib. 7. Com-
mentio Le-
mentat. ad
Cap. 3.

est, quod agere debeat, nec videre. In hoc misero statu ligatus est peccator non solum sepulcralibus institis, ut Lazarus; sed ferreæ voluntatis compedibus. Suspirabam (inquit Augustinus) ligatus non ferro alieno, sed mea ferrea voluntate. Velle meum tenebat Inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & consillexerat me. Quippe ex voluntate perversa facta est libido: & dum servitur libidini, facta est consuetudo: & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas. Quibus quasi anfulis sibimet innexis, unde catenam appellavi, tenebat me obstrictum dura servitus.

cc
S. August.
cc lib. 7.
cc Confess.
cc Cap. 5.

cc
cc
cc
cc
cc

II. Conversio peccatoris obdurati, & diuturna peccati consuetudine implicati, mirabilior est resurrectione Lazari. Lazarus enim quadriduanus & fectens, quamvis nullum vitæ sensum in sepulcro haberet, resurrectioni tamen suæ nullum opponeret impedimentum: Vocî Christi, qui mortis & vitæ Dominus est, statim paruit; protinus animâ redeunte & corpus vivificante, exivit e tumulo. At peccator inverteratus obicem apponit resurrectioni suæ. Mortuus est, voci Christi è tumulo vocantis rebellis. Resurrectionis hujus difficultatem in resurrectione Lazari Christus Jesus adumbravit, non tactu solo, aut simplici voce ipsum suscitans, ut alios mortuos, sed postquam infremuisset spiritu, & turbasset seipsum; stans deinde lacrymis; tum remoto lapide ab ostio spelunçæ, in qua sepultus jacebat Lazarus; secundum hæc, erectis in cælum oculis, & gratis actis Patri; tandem voce magna clamans: *Lazare, veni foras.* Prodeunte autem statim, qui fuerat mortuus, sed facie sudario involuta & ligata, manusque & pedes institis seu fasciis sepulcralibus vinctas habente, iussit illum solvi, ac dimitti. *Solvite eum, & sinite abire.* His resurrectionis Lazari circumstantiis, significavit Christus Jesus quid per gratiam suam ad spiritalem resurrectionem peccatoris agendum sit.

I. Peccator fremere debet horrore criminum suorum, eaque detestari: *Infirmus spiritu, & turbatus seipsum.* Status sui miseriam considerare, Jesum invocare ut veniat, & misericordiae suae oculis respiciat infelicem animam, mortuam, & quae ab illo uno vivificari potest, corruptam, foetentem. *Domine, veni & vide.* 2. Pœnitentiæ lacrymis ablucere debet peccata sua, quas eliciat lacrymæ Jesu illius mortem flentis, sanguis Jesu pro ejus peccatis effusus. *Et lacrymatus est Jesus.* Lacrymæ sunt amoris testes, nec ex solo pœnarum timore, sed amore pœnitente profusa. *Ece quomodo amabat eum.* 3. Tollantur omnia conversionis impedimenta. Duritia cordis piorum librorum lectione; occasiones peccati derelictione personarum, societatum, locorum, officiorum, vanitatum, oblectamentorum, quæ ad peccatum pertraxerunt & illexerunt: humani omnes respectus firmo vitæ novæ proposito, & inchoatione. *Tollite lapidem.* 4. Deum ferventer orare debet peccator pœnitens ut animæ suæ vitam gratiæ restituat, idque ut impetret, oculi cordis erigendi sunt in cælum per divinæ misericordiae fiduciam. *Elevatis sursum oculis.* 5. Ad vocem gratiæ, non vulgaris, sed fortissimæ & efficacissimæ; clamantis, *Lazare veni foras,* de sepulcro prodeat peccator ille quem moles consuetudinis premit, peccata sua confiteatur. *Quid est foras prodire* (inquit S. Augustinus) *nisi quod occultum erat, foras prodere? Qui confiteatur, foras prodit. Foras prodire non posset, nisi viveret: Vivere non posset, nisi resuscitatus esset.* 6. A sacerdote Christi ministro, cui comperta erit peccatoris pœnitentis vita certis iudiciis, absolvi debet secundum mandatum Domini. *Solvite illum, & sinite abire.* Ipsum Lazarum attende: cum vinculis prodit. Jam vivebat confitendo; sed nondum liber ambulabat, vinculis irretitus. Quid ergo facit Ecclesia, cui dictum est,

S. August.
Serm. 67.
aliq. de
Forsis Dom.

S. August.
ibid.

DOMINICA IN PASSIONE. 301
*Qua solveritis, soluta erunt, nisi quod ait Dominus
continuo ad Discipulos, Solvite illum, & sinite
abire?*

DOMINICA IN PASSIONE.

*Responderunt Judæi, & dixerunt ei: Nonne
bene dicimus nos quia Samaritanus es tu,
& demonium habes? ... Tulerynt ergo la-
pides ut jacerent in eum.* Joan. viij. 48.

Christum Jesum Salvatorem nostrum blasphemis suis & calumniis persecuti sunt Judæi, antequam ipsum in crucem agerent. *Illum in quo inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter, demonium habere,* ora infernalibus clamant: Samaritanum appellant eum qui Dei cultum honorèque verbo & operibus promovet, qui gloriam suam non querit, quem Abraham desideravit & coluit, ex fide in ipsum justificatus: lapidibus petunt Sanctum sanctorum, quem arguere non possunt de peccato, Dei Filium coæternum Patri, & ab illo glorificatum, imò in gloria & in omnibus æqualem. Jam ergo patitur Christus à Judæis, qui & ejus divinitati injuriam faciunt blasphemis suis, & illum calumniis suis ut hominem proscindunt. *Os suum posuerunt in calum, & lingua eorum transivit in terra.* Hi sunt de quibus Propheta in persona Christi ait: *Aperuerunt super me os suum, sicut leo rapiens & rugiens.* O Linguas præcidendas! Poterat Jesus terram aperire, ut illos vivos absorberet, sicut Core, Dathan & Abiron: poterat ursos immittere, qui illos discerperent ac devorarent, sicut pueros insultantes Eliseo: Mittere poterat Angelum; qui illos interficeret, ut blasphemum Rabsacem & Assyrios. Verum nihil hujusmodi facit mitissimus Jesus. Non enim venit ut po-

Caloss. ii. 9.

Psal. 73. 9.

Psal. 21. 24.